

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SPRÅK OCH LITTERATURER

ARABISKA

Dikter ur Duvans Ring av Ibn Hazm

Analys av översättningar till engelska, tyska och franska

Birgit Kirjonen

Examensarbete för magisterexamen

Vårterminen 2017

Handledare: Pernilla Myrne

Tetz Rooke

Examinator: Helle Lykke Nielsen

Abstract

Någon gång mellan 1022 och 1027 författades Duvans ring av Ibn Hazm. Detta verk skildrar kärleken med psykologisk insikt. Verket innehåller både prosa och poesi. Det har översatts till ett flertal språk. I denna uppsats analyseras översättningar till engelska, tyska och franska av sex av dikterna. Ett problem vid översättningsbedömning är ett alltför stort inslag av subjektivitet. Christina Heldner har utarbetat en modell för en mer objektiv översättningsbedömning. Modellen innehåller kriterier för semantisk, kommunikativ och formell ekvivalens. Syftet med denna uppsats är att undersöka om en variant av Heldners modell kan tillämpas vid bedömning av de sex utvalda dikterna. Varje typ av ekvivalens har ett maximalt poängvärde på 60. Totala antalet poäng blir då 180 för varje översättare och dikt. Varje avvikelse från ett ideal medför ett avdrag på 2 poäng. Semantisk ekvivalens visar sig fungera väl. Det är ett rimligt krav att en översättning bör återge källtextens semantiska innehåll. Modellen ger tydligt utslag för tillägg, utelämnningar, och skillnader i betydelsen. Kommunikativ ekvivalens däremot har inte blivit utslagsgivande i samma utsträckning. Det har inte funnits så många exempel på poetisk ordföljd, retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten eller ålderdomliga ord och ad hoc-sammansättningar. Formell ekvivalens är mer problematisk. De två översättningar som är rimmade har fått de högsta totala poängen. Deras lägre värden för semantisk ekvivalens vägs upp av värdena för formell ekvivalens. Om översättningen inte är rimmad innebär det ett avdrag med 30 poäng, dvs 50 % av den totala poängsumman för formell ekvivalens. Även om en dikt inte är rimmad kan den innehålla kvaliteter i form av rytmiska mönster som borde ge poäng. En annan iakttagelse är att en tidigare översättning får högre poäng än en senare, om man studerar rimmade och orimmade översättningar var för sig. Med hjälp av Heldners modell är det möjligt att åstadkomma en mer objektiv översättningsbedömning. Problemet med krav på rim för den formella ekvivalensen kan lösas genom en uppvärdering av rytmiska mönster utan rim.

Innehållsförteckning

	sid
Bild: Ṭawq al-ḥamāma	1
1 Inledning	2
2 Syfte	3
3 Bakgrund	4
3.1 Röster om Ibn Hazm	4
3.2 Röster om Duvans Ring	5
3.3 Karakteristiska drag i arabisk poesi	6
4 Översättarnas kommentarer	6
4.1 A. R. Nykl	6
4.2 Max Weisweiler	7
4.3 A. J. Arberry	7
4.4 Gabriel Martinez-Gros	7
5 Översättningsteori	8
5.1 Katharina Reiss	8
5.2 Robert de Beaugrande	9
5.3 Christina Heldner	11
6 Metod	12
7 Dikter	14
7.1 Ur kapitel 2 Tecken på kärlek	14
7.2 Ur kapitel 5 Kärlek vid första ögonkastet	24
7.3 Ur kapitel 11 Budbäraren	30
7.4 Ur kapitel 18 Spionen	36
7.5 Ur kapitel 20 Förening	43
7.6 Ur kapitel 23 Svek	50
8 Diskussion	56
9 Slutsatser	58
Bilaga 1	61
Källförteckning	66

1 Inledning

I Universitetsbiblioteket i Leiden finns ett unikt handskrivet manuskript i ett enda exemplar. Det är *Ṭawq al-ḥamāma*, Duvans ring, av Ibn Ḥazm. Detta verk författades någon gång mellan 1022 och 1027 (Murray et al. 1997, 144). Den förste som uppmärksammade *Ṭawq al-ḥamāma* var R. Dozy år 1861. I *Histoire des Musulmans d’Espagne* infogade han sin version av ett kapitel om Ibn Ḥazms ungdomskärlek med en starkt romantisk tolkning (Nykl 1931, xiii).

Eftersom intresset för Ibn Hazm och Duvans Ring startade med Dozy kan det vara på sin plats att undersöka vad han skriver i sitt förord till *Histoire des Musulmans*. Under tjugo år hade han studerat Spaniens och i synnerhet morernas historia och samlat material som var kringspriit i nästan alla Europas bibliotek. Det gällde att återta händelserna från roten och för första gången levandegöra muslimerna i Spanien. Han ville emellertid inte skapa ett torrt och allvarligt vetenskapligt verk. Han avhöll sig från att rapportera alla fakta som kommit till hans kännedom och bemödade sig i stället om att presentera de viktigaste förhållandena under de epoker som han behandlade. Han fruktade inte att blanda in intima fakta i det offentliga livet, eftersom historia utan intressanta detaljer är blek och utan smak. Fastän han inte hade sparat något för att ge historien den grad av säkerhet och verklighet som han hade föresatt sig, avhöll han sig från överflödiga fotnoter, texter och citat. Han bemödade sig endast om att alltid visa vilka källor han använt sig av (Dozy 1861, V-VII) .

År 1914 publicerade D. K. Petrof den första utgåvan av den arabiska texten i *Ṭawq al-ḥamāma*. Denna händelse ledde till ett intresse för verkets betydelse för arabisk litteratur och historia i Spanien (Petrof i Giffen 1971, xi).

År 1931 översatte A. R. Nykl hela verket till engelska, och det blev då tillgängligt för icke-orientalister och specialister på europeisk medeltid och renässans med ett intresse för kulturella relationer med den islamiska världen. Översättningar och studier av texten drog nytta av de emendationer av den arabiska texten som föreslogs av Goldziher, Marçais, Brockelmann, Bercher och Provençal (Giffen 1971, xii).

Nykl uttrycker uppskattning av de insatser som alla från Dozy och framåt har gjort i arbetet med texten. Han anser själv att hans egen översättning är bristfällig, men han publicerar den ändå för att ge åtskilliga andra lärda en möjlighet att uttrycka synpunkter på verket i dess helhet (Nykl 1931, XXVIII-XXIX)

Nykls översättning följdes av ett flertal översättningar till olika språk, till ryska av Salie 1933, till tyska av Weisweiler 1941, till italienska av Gabrieli 1949, till franska av Bercher 1949, till spanska av Gómez 1952, till engelska igen av Arberry 1953 och till franska igen av Martinez-Gros 1992. Dessutom utkom en ny orientalisk utgåva av Şayrafi 1950 (Giffen 1971, xii). Detta tyder på ett stort intresse för Orientens kultur och en vilja att överbrygga eventuella skillnader.

2 Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka om den modell för översättningsbedömning, som utarbetats av Christina Heldner, kan tillämpas på översättningar av ett urval dikter ur Duvans Ring av Ibn Hazm. Kan en översättning värderas med hjälp av denna modell? Kan den tillämpas i sin ursprungliga form eller behöver justeringar göras?

Det är anmärkningsvärt att Duvans Ring har blivit föremål för ett så stort antal översättningar till olika språk. Det tyder på att det väckte ett stort intresse i västerlandet.

Duvans Ring är indelad 30 kapitel med olika teman inom ämnet kärlek. För att få ett urval med rimlig storlek har en dikt ur vardera sex olika kapitel valts ut. De valda översättningarna är Nykl 1931 till engelska, Weisweiler 1941 till tyska, Bercher 1949 till franska, Arberry 1953 till engelska och Martinez-Gros 1992 till franska. Att de övriga översättningarna inte har tagits med har sin grund i bristande språkkunskaper.

3 Bakgrund

3.1 Röster om Ibn Hazm

Det arabiska Andalusien varade från år 710 till 1492 (Eksell 2010, 7). Särskilt under 1000-talet och 1100-talet framträdde karismatiska personligheter i den arabiska kulturen. En av dessa var Ibn Hazm, kärlekens psykolog (ibid, 10). Han levde mellan 994 och 1064.

Ibn Hazm intar en unik position i det muslimska Spaniens litteraturhistoria. Hans författarskap sträcker sig från uttryck för de mest finstämda och eleganta nyanserna i mänskliga känslor till engagemang i skarp polemik och kränkande attacker (Menocal et al 2000, 237).

Under barndomen och ungdomen var Ib Hazm omgiven av kvinnor och detta kom att påverka honom starkt (Eksell 2010, 46, 61). Han beskriver sin uppfostran med följande ord: ”Jag har observerat kvinnor i första hand och jag är bekant med deras hemligheter till en grad som ingen annan kan göra anspråk på för jag uppfostrades i deras rum och jag växte upp bland och kände ingen annan än dem.” Medan hans ovanliga uppväxt kan vara en förklaring till hans extrema känslighet kan den också delvis förklara hans bitterhet. Bland kvinnor lärde han sig om ”våldsam avundsjuka”. Han studerade deras intriger och misstro. Han skriver: ”Jag har inte glömt något av vad jag bevittnade bland dem.” (Menocal et al 2000, 238).

När Ibn Hazm var nitton år, år 1013, intog Sulaymān Cordobá tillsammans med berberiska trupper och plundrade staden. Ibn Hazms bardomshem drabbades och han flydde till Almeria. År 1016 anklagades han för att ha umayyadiska sympatier, fängslades och utvisades. Han blev visir hos den umayyadiske tronpretendenten al-Murtadā i Valencia. Han deltog i dennes fälttåg mot Córdoba 1018, tillfångatogs och släpptes igen (Eksell 2010, 46-47).

Emilio García Gomez som står för den spanska översättningen jämför Ibn Hazm med Don Quijote. I likhet med denne drevs han av ett starkt rättspatos och en omedgörlig individualitet (Eksell 2010, 44). Den tyske kennaren Max Weisweiler kallar honom ”den islamiske Luther”, eftersom han krävde att man skulle gå tillbaka till Koranens direkta ord (ibid, 45). Genom dessa jämförelser introduceras han i den europeiska traditionen och läsarnas förståelse och intresse ökas.

3.2 Röster om Duvans Ring

Vid tjugosex års ålder, år 1022, bodde Ibn Hazm i Játiva söder om Valencia. Här skrev han Duvans ring, *Ṭawq al-ḥamāma*, som är hans mest kända verk. Även titeln Duvans halsband förekommer på svenska, men jag har valt att använda titeln Duvans ring. Han uppger att han skriver verket som svar på en fråga av en vän, en vanlig retorisk konvention i arabisk litteratur. Han använder sig av en etablerad genre. Kärleken som fenomen intresserade araberna. Ibn Hazm skildrar kärleken med psykologisk insikt (Eksell 2010, 48). Den teoretiska utgångspunkten är föreställningen om de platonska urbilderna från antiken. Själsdelarna har varit förenade i urvärlden men skilts åt i denna världen. När de möts igen i sinnevärlden, känner de igen varandra och kärlek uppstår (ibid, 50).

A. R. Nykl har diskuterat hur Duvans Ring förhåller sig till trubadurernas diktning (Arberry 1953, 10). Det som nu kallas äldre provençalsk poesi formades till en början omkring år 1100, delvis av autonoma element och delvis av imitationer av poetisk aktivitet i den angränsande kristna-muslimska världen på ett sätt som tillfredsställde den samtida sydeuropeiska smaken, i synnerhet vid hoven. Guillaume de Poitou och de första Trubadurerna gav dessa nya former en popularitet, och form och innehåll utarbetades sedan vidare med lån från olika källor (Nykl 1931, LXIV)

I förordet till sin översättning av Duvans ring skriver Martinez-Gros att "Duvan" i titeln förmodligen är Noahs duva, som släpptes iväg tre gånger för att rapportera om läget efter syndafloden. Första gången den kom tillbaka hade den inte hittat någon plats att slå sig ner. Andra gången kom den med en olivkvist i näbben. Den tredje gången kom den inte tillbaka, eftersom vattnet hade sjunkit undan och marken höjt sig. Dessa tre gånger motsvarar de tre gånger tio kapitel som Duvans ring består av. Den första delen handlar om hur de älskande försöker avskärma sig från de andra. Den andra delen beskriver föreningen, den tillfredsställelse som kärleken innebär. Den tredje delen skiljer sig från resten av verket och innehåller budskapet att endast islam kan vägleda de ensamma människorna som förlorat sin barndom, kärlekens enda bestående mening (1992, 17-20).

3.3 Karakteristiska drag i arabisk poesi

Den arabiska poeten är inte ett gudagivet geni utan en skicklig hantverkare, en "goldsmith of words, a jeweller of verbal images". När väldet spred sig förstärktes ökenbilderna med bilder av bördiga och vackra landskap med skogar och floder och trädgårdar och bilder av blommor, slavflickor och vin. Poeterna utvecklade ett drama av kärlekens nöje och plåga. I detta drama fanns vissa väl definierade karaktärer, älskaren, den älskade, den förtrogne, sändebudet, spionen, baktalaren och klandraren (Arberry 1965, 17-18). Bland de konventionella teman som används i arabisk poesi kan nämnas tårar av blod, eld från ett brinnande hjärta och flöde av tårar, det lysande leendet, blickar, läppar och den osynlige älskaren som har utplånats av sorg (ibid, 18-20).

Litteratur på klassisk arabiska är skriven för och av relativt små kottier i ett kultiverat och sofistikerat sammanhang med snabba och ofullständiga anspelningar på ordspråk, historiska händelser, legendariska personer, ofta som ett privat spel mellan längsedan döda författare och deras längesedan döda läsare. Dessutom finns de vanliga svårigheterna att socialt och kulturellt tolka verk från ett samhälle som är mycket avlägset i tid, plats och tänkesätt och med annan smak och andra litterära konventioner (Lewis 1980, 47).

4 Översättarnas kommentarer

I sina förord har A. R. Nykl, Max Weisweiler, A. J. Arberry och Gabriel Martinez-Gros kommenterat de valda översättningsstrategierna.

4.1 A. R. Nykl

A. J. Nykl har strävat efter att göra översättningen så ordagrann som möjligt och att ge varje ord den tolkning som Ibn Hazm avsett, samtidigt som han är väl medveten om att denne vid tiden för verkets tillkomst hade studerat den makilitiska lagskolan¹⁾ i endast tre år och därför inte använde kärleksterminologin med tydlig urskillning (1931, XXV).

¹⁾ Den förhärskande juridiska skolan i Andalusien (Eksell 2010, 55)

4.2 Max Weisweiler

Max Weiweiler skriver att översättningen är ordagrann i den mån detta är förenligt med den tyska språkkänslan. Eftersom den arabiska versmassan inte är anpassad till den tyska språkrytmen har den ersatts med jambiska rader (1944, 12).

4.3 A. J. Arberry

Enligt A. J. Arberry är Ibn Hazms prosa av hög kvalitet, medan hans poesi är mycket medelmåttig. Trots allt saknar den inte förtjänster och om den i översättning förefaller något alldaglig och banal, lyckas den ändå variera verkets tonhöjd och mönster. Boken tillhör den sällsynta kategori av arabiska böcker som förtjänar att översättas precis som de är. Traditionell religiös lärdom, komplicerad syntax och rikhaltigt ordförråd skapar en barriär mellan arabiska författare och världen utanför. Lärdom vinner alltid över smak. Ibn Hazm är därför oväntat fri från pedanteri (1953, 13-14).

Arberry har försökt översätta så troget som möjligt med hänsyn tagen till svårigheten att återge det semitiska idiomet på ett indoeuropeiskt språk. Prosadelarna behöver inte ursäktas, men eftersom Ibn Hazm inte var någon stor poet så måste det sägas att det inte finns något mer förvirrande än att göra rättvisa åt det mediokra. Om översättaren har en tillräcklig skicklighet i att skriva poesi, kan han finna att medelmåttig poesi blir lättare att uppskatta, om den uttrycks i meter och rim i stället för på prosa. På så sätt finns möjligheten att han skapar något minnesvärt. (1953, 14).

4.4 Gabriel Martinez-Gros

Enligt Martinez-Gros är det .svårt att översätta detta virtuosa verk med dess allusioner och dubbelmeningar, för vilket arabiskan erbjuder en utmärkt språkdräkt. Han har inte haft någon annan ambition än att framställa en angenäm läsning och ibland försöka föreslå, som författaren ofta gör, ”den egendomliga mening som man kan dra ur hans (författarens) sätt att tala”, för att citera hans kopist. Martinez-Gros menar att det är nödvändigt att bibehålla något av den slöja som detta på samma gång hemliga och kristallklara verk har velat dölja sig i (1992, 20-21).

Till slut tackar Martinez-Gros dem som har hjälpt honom med denna svåra uppgift: Léon Bercher, vars översättning från 1949 han ofta har konsulterat, don Emilio García Gómez, vars enastående översättning till spanska han har uppskattat, samt André Miquel, en fransk arabist och historiker, som står för den rytmiska utformningen av Martinez-Gros bokstavliga översättning av dikterna. Martinez-Gros menar att de som förstår hur svår denna uppgift är kommer att uppskatta det eleganta resultatet (1992, 21).

5 Översättningsteori

Vad är en ”bra” översättning? Theodore Savory ger i sin bok *The Art of Translation* (1957) exempel på krav som har ställts på översättning:

- 1 En översättning måste ge originalets ord.
 - 2 En översättning måste ge originalets tankar.
 - 3 En översättning bör låta som ett original.
 - 4 En översättning bör låta som en översättning.
 - 5 En översättning bör ha översättarens stil.
 - 6 En översättning bör ha översättarens stil.
 - 7 En översättning bör verka samtida med originalet.
 - 8 En översättning bör verka samtida med översättaren.
 - 9 En översättning får lägga till eller dra ifrån originalet.
 - 10 En översättning får aldrig lägga till eller dra ifrån originalet.
 - 11 En översättning av vers bör vara på prosa.
 - 12 En översättning av vers bör vara på vers.
- (Mesterton 1998, 172-173)

Dessa synpunkter är uppenbart oförenliga. Frågan om en översättnings kvalitet kan inte besvaras med subjektivt tyckande. Någon form av objektiv bedömning är nödvändig.

5.1 Katharina Reiss

En klassiker på området översättningsbedömning är *Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik. Kategorien und Kriterien für eine sachgerechte Beurteilung von*

Übersetzungen av Katarina Reiss. Detta verk utkom 1971. En översättning till engelska, *Translation Criticism – the Potentials and Limitations. Categories and Criteria for Translation Quality Assessment*, publicerades år 2000 (Heldner 2008, 202). En ny upplaga utkom 2014.

Enligt Katharina Reiss ska en objektiv översättningskritik innehålla systematiska jämförelser mellan källtext och måltext (2014, 9). Hon gör skillnad mellan tre texttyper, den innehållsfokuserande med en avbildande funktion, den formfokuserande med en expressiv funktion och den meningsfokuserande med en övertygande funktion (ibid, 25). Varje texttyp kräver sina specifika kriterier för översättningsbedömning. I fråga om innehållsfokuserande texter ska den primära vikten ligga på noggrannhet beträffande fakta. När det gäller formfokuserande texter ska retoriska strukturer uppnå en jämförlig estetisk effekt. I meningsfokuserande texter är frågan om det avsedda syftet har uppnåtts (ibid, 46-47).

Exempel på textsorter som hör till den innehållsfokuserande texttypen är pressreleaser, affärskorrespondens och faktaböcker (Reiss 2014, 27). Till den formfokuserande texttypen hör alla texter som är baserade på formella litterära principer och som ”uttrycker” mer än de ”påstår”, dvs texter som kan kallas artistiska litterära verk (ibid, 34). Reiss menar att översättaren i fråga om denna texttyp måste betrakta formen som viktigare än innehållet (ibid, 35-36). Den meningsfokuserande texttypens funktion är att åstadkomma en reaktion eller handling hos läsaren. Exempel på textsorter som hör hit är reklam, predikningar och propaganda (ibid, 39).

5.2 Robert de Beaugrande

I sin bok *Factors in a Theory of Poetic Translating*, som utkom 1978, lägger Beaugrande fram en teori för poetisk översättning baserad på textlingvistik. Texten, inte det individuella ordet eller den enstaka meningen, är den relevanta språkenheten för översättning. Översättning ska studeras som ett samspel mellan författare, översättare och läsare. Det intressanta är då de underliggande språkstrategierna, som måste ses i relation till sammanhanget. Översättningen vägleds av strategier, en första som handlar om de systematiska skillnaderna mellan språken, en andra som beror på den använda språktypen och en tredje som väljer den ekvivalenta översättningen (1978, 13).

Poetisk språkanvändning skiljer sig på flera sätt från vanlig språkanvändning (Beaugrande 1978, 15). Det kan röra sig om grammatiska eller lexikala avvikelser, som innebär att texten inte uppfyller läsarens förväntningar på vanligt språkbruk (ibid, 18-19). Poetisk kompetens är förmågan att producera och tolka poetisk språkanvändning. I den poetiska kompetensen ingår struktureringskompetens, erfarenhet av poesi, erfarenhet av en speciell författare, historisk medvetenhet och pedagogisk träning och intresse (ibid, 22-23). Strukturer innebär potentiella relationer mellan element. Element som är lika eller olika på ett meningsfullt sätt uppmärksammas lättare än element som inte uppvisar några likheter eller olikheter. Strukturer som baseras på likhet och olikhet benämns analogier och kontraster och deras aktivering när det gäller att tolka eller producera en text benämns strukturering (ibid, 17).

Oväntade kombinationer av element är ett ickeordinärt sätt att använda språket. Läsare är vana att hitta ord och uttryck i typiska co-texter, dvs kombinationer av element i en text. Extension innebär aktuell användning av språkliga element och intension den normala användningen. Spänningen som skapas när extension går utöver intension kan leda till nya tolkningar. Kontextualisering är processen att snäva in potentiell mening till aktuell mening. Utan denna process kan inte språkelement användas för att kommunicera effektivt (Beaugrande 1978, 19).

Översättning handlar först och främst om läsande. Grunden för översättning är inte själva texten utan en representation av texten i översättarens medvetande (Beaugrande 1978, 25). Läsprocessen rör sig på en skala från läsarstyrd information till textstyrd information. Detta är förutsättningen för en verkligt objektiv översättning (ibid, 87-88).

Översättaren måste först definiera textbasen, dvs den nämnda textstyrda representationen av originaltexten, samt bestämma strategier för att åstadkomma ett maximalt förverkligande av textbasen i en ny text på ett annat språk. Översättningens slutliga version ska vara anpassad till originaltexten i kommunikativt avseende (Beaugrande 1978, 89).

Formekvivalens kan åtminstone delvis beskrivas på basis av isolerade texter, medan aspekter på kommunikalitet måste beskrivas i termer av läsaresponser. Läsarna är då inte alla som talar ett visst språk utan den grupp som är vana poesiläsare (Beaugrande 1978, 99-100).

5.3 Christina Heldner

Svaret på frågan hur en översättning ska se ut för att vara ”bra” är inte självklart. Sambanden mellan dels källtexten och måltexten och dels måltexten och mottagarna betonas av översättningsforskningen. Ett stort antal faktorer påverkar bedömningen (Heldner 2008, 1). Källtexten bör vara norm för både form och innehåll hos måltexten (ibid, 2-3). Idealet borde vara en systematisk och objektiv översättningskritik på vetenskaplig grund i stället för subjektivt tyckande (ibid, 4).

Adekvans är måltextens trohet i förhållande till originaltexten. Acceptabilitet är måltextens läsbarhet utifrån ett mottagarperspektiv (Heldner 2008, 223).

Det övergripande kriteriet vid översättningsevaluering är ekvivalens, dvs likvärdighet (Heldner 2008, 223). Allmänna ekvivalenskriterier för olika sorters texter är semantiska och kommunikativa (ibid, 226).

Som nummer ett i en ekvivalenshierarki föreslår Heldner semantisk ekvivalens, som gäller språkets informativa funktion (2008, 223-224). Måltexten uttrycker samma kognitiva innehåll som källtexten. Men det finns många orsaker till att den semantiska ekvivalensen inte är hundra procentig. Det kan bero på syntaktisk-semantiska skillnader mellan språken, lexikala skillnader, olikheter i den fysiska, geografiska eller kulturella miljön eller ett stort avstånd i tiden (ibid, 224).

Som nummer två i denna hierarki placerar Heldner kommunikativ ekvivalens, dvs ett krav på läsbarhet som innebär anpassning till det kommunikativa normsystem som råder inom målspråkets kultur utan att göra avsteg från den nyansrikedom eller komplexitet som kunde finnas i källtexten (2008, 224-225).

Nummer tre i hierarkin är specifika ekvivalenskriterier som måste formuleras separat för en viss texttyp som t ex den formfokuserande, vars funktion är expressiv. I detta fall bör måltexten innehålla språkliga uttrycksmedel med en estetisk effekt liknande den som finns i källtexten (Heldner 2008, 226-227).

6 Metod

Med hjälp av de ovan beskrivna kriterierna har Christina Heldner utarbetat en modell för utvärdering av en litterär översättnings ekvivalens med källtexten. Det verk som ligger till grund för hennes analys är Dantes *Divina Commedia* samt sju översättningar till svenska av detta verk. Modellen omfattar de huvudkriterier som beskrivits ovan (2008, 13, 245).

När det gäller semantisk ekvivalens har Heldner valt att inte dela upp detta huvudkriterium i underkriterier på grund av att det skulle ha inneburit en alltför omfattande arbetsbörda (2008, 246).

I fråga om kommunikativ ekvivalens har hon valt några speciellt udda drag i de sju översättningarna som underkriterier. Dessa drag bör ha inverkat negativt på läsbarheten både för verkets dåtida och nutida läsare (Heldner 2008, 246).

När det gäller specifika ekvivalensskriterier har Heldner valt att koncentrera utvärderingen på texternas litterära och estetiska kvaliteter i jämförelse med källtexten. Hon har gjort nio specificeringar av begreppet formell ekvivalens, dvs ekvivalens i fråga om det estetiska formspråket (2008, 247).

Tabell 1 nedan är en sammanfattning av de ekvivalensskriterier som Heldner anser relevanta.

Tabell 1 Ekvivalensskriterier enligt Christina Heldner

	EKVIVALENSKRITERIER, generella och specifika	Max- värde					
1	Semantisk ekvivalens:	1000					
2	Kommunikativ ekvivalens:	1000					
2.1	Bruket av ”poetisk” ordföljd	400					
2.2	Ålderdomligt bruk av genitiv-konstruktioner	200					
2.3	Troper utan motsvarighet hos Dante	100					
2.4	Bruket av ålderdomliga flektions-mönster	150					
2.5	Bruket av ålderdomliga ord och <i>ad-hoc</i> -sammansättningar	150					
3	Formell ekvivalens I (makronivå):	500					
3.1	Omfång hos större textenheter	100					
3.2	Förekomst av rim & korrekt rimflätning	100					
3.3	Omfång hos versraden (stavelseantal)	100					
3.4.1	Antal rytmiska mönster	100					
3.4.2	Inbördes proportioner hos de rytmiska mönstren och fördelning sång för sång	100					
	Formell ekvivalens II (mikronivå):	500					
3.5.1	Lexikal rimvariation	100					
3.5.2	Avstånd mellan identiska rimord	100					
3.6	Semantisk tyngd hos frekventa rim-ordstyper	50					
3.7	Klangmässig rimvariation & avstånd till identiska klanger	100					
3.8	Innehållsbaserad överdeterminering	100					
3.9	Formbaserad överdeterminering	50					
	Samtliga ekvivalensskriterier, summa	3000					

(Heldner 2008, 249)

Eftersom poängsumman för semantisk, kommunikativ och formell ekvivalens är den samma, spelar den inbördes ordningen mindre roll.

Jag prövar att tillämpa Heldners modell för evaluering av ett urval av dikter ur Duvans Ring av Ibn Hazm. Jag går igenom kriterium för kriterium i modellen och diskuterar möjligheter och problem vid tillämpningen. Är ett kriterium lämpligt att använda, bör det ändras eller uteslutas.

7 Dikter

Duvans ring är primärt ett prosaverk, i vilket poesiavsnitten har till uppgift att illustrera och sammanfatta författarens synpunkter. Ibn Hazm citerar mycket av sin egen poesi (Giffen 1971, 24). Dikterna i denna uppsats är ett urval ur sex olika kapitel i verket.

7.1 Ur kapitel 2 Tecken på kärlek باب علامات الحب

Enligt Ibn Hazm har kärlek säkra kännetecken. Den älskande ser oavbrutet på den älskade, talar och lyssnar till den älskade med stor uppmärksamhet, skyndar till den plats där den älskade är och vill inte gå därifrån. Andra tecken är förvirring och upprördhet (1953, 33-34).

وَإِذَا قُمْتُ عَنْكَ لَمْ أَمْشِ إِلَّا	مَشْيَ عَانٍ يُقَادُ نَحْوَ الْفَنَاءِ
فِي مَجِيئِي إِلَيْكَ أَحْتَتُّ كَالْبَد	رَ إِذَا كَانَ قَاطِعاً لِلْسَّمَاءِ
وَقِيَامِي إِنْ قُمْتُ كَالْأَنْجَمِ الْعَا	لِيَةِ الثَّابِتَاتِ فِي الْإِبْطَاءِ

(Ibn Hazm 1993, 104)

Min översättning:

När jag reser mig från dig går jag enbart
som en fånge som förs mot sin undergång
när jag kommer till dig skyndar jag mig som fullmånen,
när den genomtränger himlen,
och mitt avsked när jag reser mig är som de höga
fixstjärnorna i långsamhet.

Nykl:

When I start to go away from you I walk only
Like a captive led to his death!
When I go to see you I hasten like the crescent moon
When she pierces the far regions (of heaven):
And my going away when I start to go is like
The slow motion of the high fixed stars!
(Ibn Hazm 1931, 16)

Weisweiler:

Wenn ich muss von dir scheiden,
Geh langsam ich und träg,
Wie ein Gefangner schreitet
Auf seinem Todesweg.

Doch wenn ich zu dir komme,
Dann eil ich unbeschwert,
Wie schnellen Laufs der Vollmond
Den Himmel überquert.

Schlägt mir die Abschiedsstunde,
Dann zaudr' ich immerfort,
So wie der Fixstern droben
Nicht weicht von seinem Ort.
(Ibn Hazm 1944, 27-28)

Bercher:

Quand je me lève pour te quitter, ma démarche n'est autre
que celle d'un captif qu'on conduit au trépas.
Mais quand je me rends vers toi, je me hâte vers toi
comme la lune quand elle franchit [les étapes] du ciel.
Quand je me lève pour prendre congé, je le fais comme
les hautes étoiles fixes, tellement j'y apporte de lenteur.
(Ibn Hazm 1949, 33)

Arberry:

No captive for the gallows bound
With more reluctance quits his cell
Than I thy presence, in profound
Regret to say farewell.

But when, my darling, comes the time
That we may be together, I
Run swiftly as the moon doth climb
The ramparts of the sky.

At last, alas! that sweet delight
Must end anew ; I, lingering yet,
Turn slowly, as from heaven's height
The fixed stars creep to set.
(Ibn Hazm 1953, 34)

Martinez-Gros:

Je m'en vais te quitter ; je me lève et je marche
En captif entravé qui s'en va au supplice.
En arrivant vers toi, je vais droit comme lune
En son plein, quand le ciel est rayé par sa course ;
Et lorsque je m'en vais, ma marche est aussi lente
Que celle d'étoile au firmament fixée.
(Ibn Hazm 1992, 41)

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
1 Semantisk ekvivalens:	100	90	50	95	40	80

Maxvärdet 100 motsvarar 1000 i Heldners modell. För kriteriet semantisk ekvivalens undersöks förekomsten av avvikelser i form av tillägg, utelämnningar och skillnad i betydelsen. Varje sådan avvikelse innebär ett avdrag med 5 poäng.

Nykl

Tillägg: "far regions"

Skillnad i betydelsen: الفناء (undergången) har översatts med "death", vilket gör innebörden tydligare.

Weiweiler

Tillägg: "muss", "langsam", "unbeschwert", "Laufs", "Abschiedsstunde", "zaudr", "immerfort", "weicht von seinem Ort"

Utelämnings: لم ... إلا

Skillnad i betydelsen: الفناء (undergången) har översatts med "Todesweg".

Bercher

Skillnad i betydelsen: الفناء (undergången) har översatts med "trépas".

Arberry

Tillägg: "reluctance", "Than I thy presence", "in profound Regret to say farewell", "my darling", "comes the time", "The ramparts", "At last, alas!", "that sweet delight", "lingering", "creep to set"

Utelämnings: مَشْيٍ

Skillnad i betydelsen: الفناء (undergången) har översatts med "the gallows".

Martinez-Gros

Tillägg: "entravé", "vais droit"

Utelämnings: لم ... إلا

Skillnad i betydelsen: الفناء (undergången) har översatts med "supplice".

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2 Kommunikativ ekvivalens:	100					

Maxvärde 100 motsvarar 1000 i Heldners modell. I denna är kommunikativ ekvivalens indelad i fem underkategorier.

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.1 Bruket av ”poetisk” ordföljd	40	40	35	40	30	40

Enligt Heldner kan ett ”poetiskt” ordföljdsbruk kontrasteras mot den normala ordföljden (2008, 157). Maxvärdet 40 motsvarar 400 i Heldners modell. Varje exempel på ”poetisk” ordföljd ger 5 poängs avdrag.

Weisweiler: ”geh langsam ich”

Arberry: ”for the gallows bound”, ”comes the time”

Rytmen och rimmet kan ha krävt denna ordföljd. Översättningarna gjordes 1944 och 1953. Acceptansen för detta ordföljdsbruk kanske var större då än nu, men eftersom Heldner ser detta som negativt i kommunikativt hänseende, väljer jag att behålla detta kriterium.

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.2 Ålderdomligt bruk av genitivkonstruktioner	20					

Maxvärdet 20 skulle motsvara 200 i Heldners modell, men eftersom inga exempel på ålderdomligt bruk av genitivkonstruktioner har hittats, kan detta kriterium uteslutas.

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.3 Bruket av troper utan motsvarighet hos källtexten	10	10	10	10	5	5

Maxvärdet 10 motsvarar 100 i Heldners modell. Detta kriterium utvidgas till att omfatta retoriska figurer i allmänhet. Varje exempel på retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten ger 5 poängs avdrag.

Arberry: "The fixed stars *creep to set*"

Martinez-Gros: "En captive *entravé*"

Retoriska figurer som finns i både källtext och måltexter är med vissa varianter "en fånge som förs mot sin undergång", "fullmånen som genomtränger himlen" och "de långsamma fixstjärnorna".

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.4 Bruket av ålderdomliga flektionsmönster	15					

Maxvärdet 15 skulle motsvara 150 i Heldners modell, men eftersom inga exempel på bruk av ålderdomliga flektionsmönster har hittats, kan detta kriterium uteslutas.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.5 Bruket av ålderdomliga ord och ad-hocsammansättningar	15	15	15	15	5	15

Maxvärdet 15 motsvarar 150 i Heldners modell. Varje exempel på bruk av ålderdomliga ord och ad-hocsammansättningar ger ett avdrag på 5 poäng.

Arberry: "thy", "doth"

I en engelsk-svensk ordbok betecknas "thy" och "doth" som ålderdomliga ord (Kärre m. fl. 1953, 839 och 204). Detta lexikon är tryckt 1953, samma år som Arberrys översättning gjordes. Förmodligen är Arberrys avsikt att åstadkomma en arkaiserande effekt. Anmärkningsvärt är att Nykls översättning från 1931 och Martinez-Gros översättning från 1992 får samma poäng.

SPECIELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens I (makro- nivå)	50					

Maxvärdet 50 motsvarar 500 i Heldners modell. I denna är formell ekvivalens på makronivå indelad i fem underkategorier.

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.1 Omfång hos större textenheter	10	10	10	10	10	10

Maxvärdet 10 motsvarar 100 i Heldners modell. I uppsatsen analyseras översättningen av ett urval dikter i Duvans Ring. Översättarna har alla översatt hela verket.

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.2 Förekomst av rim & korrekt rimflätning	10	0	5	0	10	0

Weisweiler: ”träg” och ”Todesweg” rimmar inte.

Arberry: rimmet ”time” vs ”climb” kan verka tveksamt, men enligt www.rhymezone.com rimmar ”time” med ”climb”.

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.3 Omfång hos dikten (antal ord)	10	8	10	4	2	6

Här har versraden i Heldners modell bytts ut mot dikten och antalet ord har räknats i stället för stavelser. I den arabiska texten betraktas bestämd artikel, prefix och suffix som ett särskilt ord. I de franska texterna betraktas ordkombination med apostrof eller bindestreck samt sammansättning av preposition och bestämd artikel som två ord.

Arabiska:	43 ord	
Nykl:	57 ord	(33 % ökning)
Weisweiler:	54 ord	(26 % ökning)
Bercher:	66 ord	(53 % ökning)
Arberry	71 ord	(65 % ökning)

Martinez-Gros: 61 ord (42 % ökning)

Idealet skulle vara att översättningarna har samma omfattning som källtexten och därför har översättningen med den minsta ökningen av antalet ord fått 10 poäng, översättningen med den näst minsta ökningen 8 poäng, översättningen därefter 6 poäng, översättningen därefter 4 poäng och slutligen översättningen med den största ökningen 2 poäng.

Arberrys översättning uppvisar störst ökning av omfattningen. I fråga om Kriterium 1 Semantisk ekvivalens har Arberry fått det lägsta värdet. Anmärkningsvärt är att Weisweilers översättning uppvisar lägst ökning av omfattningen samtidigt som Semantisk ekvivalens har fått näst lägsta värdet. Här finns en tydlig skillnad mellan Arberrys och Weisweilers översättningar.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.4.1 Antal rytmiska mönster	10					
3.4.2 Inbördes proportioner hos de rytmiska mönstren och fördelning sång för sång	10					

Maxvärdena 10 och 10 skulle motsvara vardera 100 i Heldners modell. Detta kriterium kan emellertid uteslutas eftersom rytmiska mönster i arabiska och västerländska språk är helt olika. Arabiskan har monorim (aaa), medan Weisweilers översättning har (aa/bb/cc) och Arberrys översättning har (abab/cdcd/efef). Den arabiska raden med ett monorim på slutet förvandlas till en fristående strof, rimmad eller orimmad.

SPECIELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens II (mikro-nivå)	50					

Maxvärdet 50 motsvarar 500 i Heldners modell. I denna är formell ekvivalens på mikronivå indelad i sex underkategorier.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.5.1 Lexikal rimvariation	10	0	10	0	10	0

Maxvärdet 10 motsvarar 100 i Heldners modell. Den arabiska texten och Weisweilers och Arberrys översättningar är rimmade med varierande rimord.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.5.2 Avstånd mellan identiska rimord	10					

Maxvärdet 10 skulle motsvara 100 i Heldners modell, men eftersom inga identiska rimord har hittats, kan detta kriterium uteslutas.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.6 Semantisk tyngd hos frekventa rimordstyper	5	0	3	0	4	0

Maxvärdet 5 motsvarar 50 i Heldners modell. Ord som kännetecknas av semantisk tyngd är vanligen substantiv eller verb (Heldner 2008, 240). I den arabiska texten är 100 % av rimorden substantiv. Weisweiler har tillsammans 67 % substantiv och verb. Arberry har tillsammans 75 % substantiv och verb.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.7 Klangmässig rimvariation & avstånd till identiska klanger	10					

Maxvärdet 10 motsvarar 100 i Heldners modell. Jag skulle vilja byta ut detta kriterium mot nedanstående.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.7 Upprepningar utan motsvarighet i källtexten	10	10	10	5	10	10

Bercher: vers toi ... vers toi

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.8 Innehållsbaserad överdeterminering	10					

Maxvärdet 10 skulle motsvara 100 i Heldners modell, men eftersom inga exempel på innehållsbaserad överdeterminering har hittats, kan detta kriterium uteslutas.

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.9 Formbaserad överdeterminering	5					

Maxvärdet 5 skulle motsvara 50 i Heldners modell, men eftersom inga exempel på formbaserad överdeterminering har hittats, kan detta kriterium uteslutas.

Den aktuella varianten av Heldners modell visas i tabell 2. Maxpoäng och poängräkning har ändrats för att behålla samma tyngd hos de tre huvudkriterierna när vissa kriterier har uteslutits. Avdrag har ändrats till 2 poäng i stället för 5 poäng.

Tabell 2 Ekvivalensskriterier efter justering

	EKVIVALENSKRITERIER, generella och specifika	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
1	Semantisk ekvivalens:	60	56	40	58	36	52
2	Kommunikativ ekvivalens:	60					
2.1	Bruket av "poetisk" ordföljd	30	30	28	30	26	30
2.2	Retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten	15	15	15	15	13	13
2.3	Bruket av ålderdomliga ord och <i>ad-hoc</i> -sammansättningar	15	15	15	15	11	15
	Summa	60	60	58	60	50	58
3	Formell ekvivalens I (makronivå):	30					
3.1	Omfång hos större textenheter	10	10	10	10	10	10
3.2	Förekomst av rim & korrekt rimflätning	10	0	8	0	10	0
3.3	Omfång hos dikten (antal ord)	10	8	10	4	2	6
	Summa	30	18	28	14	22	16
	Formell ekvivalens II (mikronivå):	30					
3.4	Lexikal rimvariation	10	0	10	0	10	0
3.5	Semantisk tyngd hos frekventa rim-ordstyper	10	0	7	0	8	0
3.6	Uppprepningar utan motsvarighet i källtexten	10	10	10	8	10	10
	Summa	30	10	27	8	28	10
	Samtliga ekvivalensskriterier, summa	180	144	153	140	136	136

När det gäller semantisk ekvivalens har Bercher det högsta värdet (58) och Arberry det lägsta (36). I fråga om kommunikativ ekvivalens har Nykl och Bercher det högsta värdet (60) och Arberry det lägsta (50). För formell ekvivalens I och II har Weisweiler det högsta totala värdet (55) och Bercher det lägsta (22).

Totalt har Weisweiler det högsta värdet (153) och Arberry och Martinez-Gros det lägsta (136). Weisweiler har det näst lägsta värdet för semantisk ekvivalens (40) men det högsta för formell ekvivalens (55).

Heldner diskuterar behovet av att genomföra experiment med försökspersoner, helst erfarna poesiläsare, för att ta reda på hur en text upplevs av sina läsare. En sådan studie skulle vara ett komplement till den föreliggande undersökningen för en fördjupad uppfattning om läsarrespons som ett mått på kommunikativ ekvivalens (2008, 255-256).

Angående rim skriver Arberry: "Rhyme, so unfashionable in these days, seems to me absolutely indispensable to the translator of a poetry which was not only rhymed but ornamented in ways incommunicable in a foreign idiom; for rhyming, more difficult in English than in Arabic, is a necessary element of that rigorous discipline which the translator requires to save himself from eccentricity or banality. All in all I have tried my best to write English verse mirroring as faithfully as possible (though the reflection is bound to be distorted) all the features, handsome and baroque alike, of the original poetry" (1953, xx). (Jämför 6.3, 7!)

Enligt Katharina Reiss definition är poesi expressiv text. Denna texttyp kräver att den expressiva funktionen måste finna en analog form i översättningen för att skapa ett motsvarande intryck (2014, 32). Intrycken av de emotionella värdena har bevarats hos alla fyra översättarna, undergångsstämningen när poeten lämnar sin älskade, glädjen och tempoväxlingen vid mötet och orörligheten eller långsamheten vid avskedet. Fullmånen och fixstjärnorna som symboler fungerar på alla de aktuella språken. Denna observation har inte någon anknytning till Heldners modell. Den grundar sig på Reiss krav på att en översättning ska ge ett intryck som motsvarar det intryck som källtexten ger.

Ordet "الفناء" (undergången)" har översatts med "death", "Todesweg", "trépas", "gallows" och "supplice". Detta rör sig om polysemi, alltså flertydighet som innebär att det finns något

samband mellan orden till skillnad mot homonymi, där orden har helt olika betydelser (Heldner 2008, 40). Alla översättarna har här tolkat det arabiska ordet med olika nyanser av ”undergång”.

إِلَيْكَ (till dig) är maskulinum. Enligt Louis Crompton lämnar Ibn Hazm oss ofta i mörkret – det är oklart om kärleksdikten handlar om en kvinna eller en annan man. Han menar att hans maskulina pronomina kan läsas inklusivt, så att de kan syfta både på en kvinna och en man. Han gör ingen skillnad på kärlek till kvinnor och kärlek till ynglingar, moraliskt eller socialt (Crompton 1997, 146-147).

7.2 Ur kapitel 5 Kärlek vid första ögonkastet باب من احب من نظرة واحدة

Ibn Hazm menar att det ofta händer att kärlek slår till i hjärtat efter en enda blick. Det kan ske på två olika sätt. Kärleken kan drabba en hals över huvud utan att man vet något om personen i fråga. Om man å andra sidan känner till personen i fråga kan kärleken, som kommit plötsligt efter en blick, försvinna lika snabbt igen (1953, 52, 54).

عيني جَنَتْ في فُؤادي لَوْعَةَ الْفِكْرِ فَأَرْسَلَ الدَّمْعَ مُقْتَصًّا مِنَ الْبَصَرِ
فَكَيْفَ تُبْصِرُ فَعَلَ الدَّمْعُ مُتَتَصِّفًا مِنْهَا بِإِغْرَاقِهَا فِي دَمْعِهَا الدَّرَرِ
لَمْ أَلْقِهَا قَبْلَ إِبْصَارِي فَأَعْرِفُهَا وَآخِرُ الْعَهْدِ مِنْهَا سَاعَةُ النِّظَرِ

(Ibn Hazm 1993, 122)

Min översättning:

Mitt öga betedde sig orättvist mot mitt hjärta med tankarnas kärlekssmärtor
så det (hjärtat) sände tårar för att hämnas på blicken,
men hur kan du anse tårarnas handling rättvis mot det (ögat)
med sitt flödande i dess (ögats) tårekälla.
Jag mötte henne inte före min syn så att jag skulle känna igen henne,
och det sista mötet med henne var synens ögonblick.

Nyktl:

My eye committed a wrong to my spirit by the deep emotion of thoughts,
And (my spirit) sent out tears to avenge the eye's wrong :
But how will you consider the action of tears as doing justice to the eye,
When they drown it in their abundant streams?
My eyes have never seen her before so I could recognize her,
And my last meeting with her was in the moment I saw her !
(Ibn Hazm 1931, 32)

Weisweiler:

Mein Aug tat Unrecht meinem Geist, hat ihn in Lieb verstrickt.
 An ihm sich rächend hat der Geist die Träne ausgeschickt.
 Wie kannst du finden, dass gerecht, was sie dem Auge tut,
 Wenn sie das Aug versinken lässt in ihrer Schauern Flut !
 Nie hatte ich die Maid gesehn, drum kannte ich sie nicht ;
 Und nach dem ersten Mal kam sie mir nie mehr zu Gesicht.
 (Ibn Hazm 1944, 44)

Bercher:

Mon œil a commis le crime d'accabler mon cœur du trouble
 de mes pensées. Alors j'envoie mes larmes pour qu'elles tirent
 vengeance de ma vue.

Mais comment mon œil pourrait-il voir mes larmes exercer
 ces représailles puisqu'elles le noient dans leurs ondées ruis-
 selantes?

Avant de la voir, je ne l'avais jamais rencontrée et ne
 pouvais donc la connaître, et je n'ai plus rien su d'elle depuis
 cet instant où je l'ai aperçue.
 (Ibn Hazm 1949, 61)

Arberry:

Against my heart mine eye designed
 Great wrong, and anguish to my mind,
 Which sin my spirit to requite
 Hath loosed these tears against my sight.

Since I had never seen her yet
 I could not know her, when we met ;
 The final thing of her I knew
 Was what I saw at that first view.
 (Ibn Hazm 1953, 53)

How shall mine eye behold in fact
 This justice that my tears exact,
 Seeing that in their flood profound
 My weeping eye is wholly drowned?

Martinez-Gros:

Mon œil a fait mal à mon cœur, il l'angoisse ;
 J'ai envoyé mes pleurs pour châtier ma vue ;
 Mais pourrait-elle voir ces larmes la châtier,
 Alors qu'elles la noient sous un torrent d'averses ?
 Avant que de la voir, l'ai-je vue, rencontrée ?
 Ma dernière mémoire est l'instant d'un regard.
 (Ibn Hazm 1992, 56)

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
1 Semantisk ekvivalens:	60	52	48	40	48	46

Nykl

Tillägg: “(eye’s) wrong”

“drown”

Utelämning: فِي دَمْعِهَا الدَّرَر

Skillnad i betydelsen: لَوْعَةً (kärlekssmärta) har översatts med ”deep emotion” som är något mer obestämt.

Weisweiler

Tillägg: “versinken lässt”

Utelämning: الْفِكْر
فِي دَمْعِهَا الدَّرَر

Skillnad I betydelsen: أَلْقَاهَا (mötte henne) har översatts med ”die Maid gesehen”.

فَأَعْرِفَهَا (så att jag skulle känna igen henne) har översatts med ”kannte ich sie nicht”.

آخِرُ الْعَهْد (sista mötet) har översatts med ”ersten Mal”.

Bercher

Tillägg: ”d’accabler”

”noient”

”représailles”

Utelämning: فِي دَمْعِهَا الدَّرَر

Skillnad i betydelsen: جَنَتْ (betedde sig orättvist) har översatts med ”a commis le crime”.

لَوْعَةً (kärlekssmärta) har översatts med ”trouble”.

فَأَرْسَلْ (så det sände) har översatts med ”Alors, j’envoie”.

بَصْر (kan du anse) har översatts med ”mon œil pourrait-il voir”

فَأَعْرِفَهَا (så att jag skulle känna igen henne) har översatts med ”ne pouvais donc la connaître”.

آخِرُ الْعَهْد مِنْهَا (det sista mötet med henne) har översatts med ”je n’ai plus rien su d’elle”.

Arberry

Tillägg:

“sin”

“wholly drowned”

“first”

Skillnad i betydelsen: جَنَّتْ (betedde sig orättvist) har översatts med ”designed Great wrong, and anguish”.

فَكَيْفَ تُبْصِرُ (men hur kan du anse) har översatts med ”How shall mine eye behold in fact”.

فَأَعْرِفَهَا (så att jag skulle känna igen henne) har översatts med ”I could not know her”.

Martinez-Gros

Tillägg:

“noient”

Skillnad i betydelsen: لَوْعَةً (kärlekssmärta) har översatts med “il l’angoisse”.

فَأَرْسَلْ (så det sände) har översatts med ”J’ai envoyé”.

تَبْصِرْ (kan du anse) har översatts med ”pourrait-il voir”.

مُتَّصِفًا (rättvis) har översatts med ”châtier”.

فَأَعْرِفَهَا (så att jag skulle känna igen henne) har översatts med “l’ai-je vue, rencontrée?”

الْعَهْدَ مِنْهَا (mötet med henne) har översatts med ”mémoire”.

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2 Kommunikativ ekvivalens:	60					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.1 Bruket av ”poetisk” ordföljd	30	30	30	30	30	30

Inga exempel på poetisk ordföljd hittades.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.2 Retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten	15	15	15	15	15	15

Inga exempel på retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten hittades.

”Det strömmande tåreflödet” är en retorisk figur som med vissa varianter finns i både källtext och måltexter.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.3 Bruket av ålderdomliga ord och <i>ad-hoc</i> -sammansättningar	15	15	15	15	13	15

Arberry: ”Hath”

I en engelsk-svensk ordbok betecknas ”hath” som ett ålderdomligt ord (Kärre m. fl. 1953, 359). Detta lexikon är tryckt 1953, samma år som Arberrys översättning gjordes. Förmodligen är Arberrys avsikt att åstadkomma en arkaiserande effekt.

2 Kommunikativ ekvivalens:	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	60	60	60	60	58	60

SPECIFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens I (makronivå):	30					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.1 Omfång hos större textenheter	10	10	10	10	10	10

Alla översättarna har översatt hela verket.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.2 Förekomst av rim och korrekt rimflätning	10	0	10	0	10	0

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.3 Omfång hos dikten (antal ord)	10	6	8	4	4	10

Arabiska:	45 ord	
Nykl:	73 ord	(62 % ökning)
Weisweiler:	65 ord	(44 % ökning)
Bercher:	81 ord	(80 % ökning)
Arberry	81 ord	(80 % ökning)
Martinez-Gros:	57 ord	(27 % ökning)

3 Formell ekvivalens I (makronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	30	16	28	14	24	20

SPECIFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	30					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.4 Lexikal rimvariation	10	0	10	0	10	0

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.5 Semantisk tyngd hos frekventa rimordstyper	10	0	8	0	8	0

I den arabiska texten är 100 % av rimorden substantiv. Weisweiler har tillsammans 83 % substantiv och verb. Arberry har tillsammans 83 % substantiv och verb.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.6 Upprepningar utan motsvarighet i källtexten	10	10	10	10	8	8

Arberry:	“mine eye ... mine eye”
Martinez-Gros:	“châtier ... châtier”

3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	30	10	28	10	26	8

SAMTLIGA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	180	138	164	124	156	134

När det gäller semantisk ekvivalens har Nykl det högsta värdet (52) och Bercher det lägsta (40). I fråga om kommunikativ ekvivalens har Nykl, Weisweiler, Bercher och Martinez-Gros det högsta värdet (60) och Arberry det lägsta (58). För formell ekvivalens I och II har Weisweiler det högsta totala värdet (56) och Bercher det lägsta (24).

Totalt har Weisweiler det högsta värdet (164) och Bercher det lägsta (124). Weisweiler har det näst högsta värdet för semantisk ekvivalens (48) och det högsta för formell ekvivalens (56).

Alla översättningarna uttrycker ett känslösvall av oro och vanda och desutom hämndlystnad.

Det arabiska ordet ”لَوْعَة” (kärlekssmärta) är översatt med omskrivningar.

”Kärlekssmärta” verkar vara ett mer centralt begrepp i arabiska än i de europeiska språken. Det strömmande tåreflödet är också karakteristiskt för arabisk poesi.

7.3 Ur kapitel 11 Budbäraren باب السفير

Ibn Hazm framhåller att det krävs en budbärare, när ett kärleksförhållande är etablerat. På denne ställs stora krav, för i hans händer vilar den älskandes liv och död, heder och vanära. Ibn Hazm kände ett älskande par, vars budbärare var en vältränad duva. Meddelandet fästes på dess vinge. Detta gav honom inspiration till följande dikt (1953, 73).

تَخَيَّرَهَا نَوْحٌ فَمَا خَابَ ظَنُّهُ لَدَيْهَا وَجَاءَتْ فَحَوَّهَ بِالْبَشَائِرِ
سَأَوْدِعُهَا كَتَبِي إِلَيْكَ فَهَآكُمَا رَسَائِلَ تُهْدَى فِي قَوَادِمِ طَائِرِ

(Ibn Hazm 1993, 143)

Min översättning:

Noah valde henne och hans tilltro till henne blev inte besviken
för hon kom till honom med goda nyheter.
Jag ska anförtro henne mina brev till dig, och Där är hon!
Brev förs i en fågels vingar.

Nykl:

Noah chose her and his opinion (about her) was not deceived
By her ; she came back to him with glad tidings :
Hence I shall entrust her with my letters to you, and behold !
Messages conveyed by the wings of birds !
(Ibn Hazm 1931, 50)

Weisweiler:

Dereinst hat Noah sie erwählt, und seine Hoffnung trog
Ihn nicht, da sie zurück zu ihm mit froher Kunde flog.
Die Briefe mein an dich ich ihr nun anvertrauen will.
Sieh, Botschaft, die auf Vogelschwingen sicher reist an´s Ziel !
(Ibn Hazm 1944, 63)

Bercher:

Noë l'a choisie et elle ne l'a point déçu puisqu'elle est
revenue vers lui porteuse de bonnes nouvelles
Je lui confierai donc mes lettres pour toi. Vois ! Ce sont
des messages portés par les ailes d'un oiseau.
(Ibn Hazm 1949, 91)

Arberry:

Old Noah chose a dove, to be
His faithful messenger, and he
Was not confounded so to choose :
She brought him back the best of news.

So I am trusting to this dove
My messages to thee, my love,
And so I send her forth, to bring
My letters safely in her wing.
(Ibn Hazm 1953, 74)

Martinez-Gros:

Noé l'avait choisie, et loin de le trahir,
Elle vint lui porter une heureuse nouvelle.
Je lui confierai donc ce que j'écris : ces mots,
Ces lettres, vois, qui filent droit, à tire d'aile.
(Ibn Hazm 1992, 76)

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
1 Semantisk ekvivalens:	60	56	48	48	50	42

Nykl

Tillägg: "Hence"

Skillnad i betydelsen: **هاكها** (Där är hon!) har översatts med "Behold!".

Weisweiler

Tillägg: "Dereinst"

"nun"

"sicher"

"an's Ziel"

Skillnad i betydelsen: **وجاءت** (för hon kom) har översatts med "da sie ... flog".

هاكها (Där är hon!) har översatts med "Sieh"

Bercher:

Tillägg: "re-" (i revenue)

"porteuse"

"donc"

Utelämning: **ظنه**

Skillnad i betydelsen: **سأودعها** (Jag ska anförtro henne) har översatts med "Je lui confierai"

هاكها (Där är hon!) har översatts med "Vois!"

Arberry

Tillägg: "Old"

"His faithful messenger"

"my love"

"and so I send her forth"

"safely"

Martinez-Gros

Tillägg: "loin de"
 "ces mots"
 "droit"
 "tire"

Utelämning: ظنه
 إليك
 طائر

Skillnad i betydelsen: سأودعها (Jag ska anförtro henne) har översatts med "Je lui i" confierai"
 هاكها (Där är hon!) har översatts med "vois".

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2 Kommunikativ ekvivalens:	60					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.1 Bruket av "poetisk" ordföljd	30	30	28	30	30	30

Weisweiler: "Die Briefe mein"

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.2 Retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten	15	15	15	15	15	15

Inga exempel på retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten hittades.

"Fågeln vingar" finns med vissa varianter i både källtext och måltexter.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.3 Bruket av ålderdomliga ord och <i>ad-hoc</i> -sammansättningar	15	15	15	15	13	15

Arberry: "thee"

I en engelsk-svensk ordbok betecknas "thee" som ett ålderdomligt ord (Kärre m. fl. 1953, 832). Detta lexikon är tryckt 1953, samma år som Arberrys översättning gjordes. Förmodligen är Arberrys avsikt att åstadkomma en arkaiserande effekt.

2 Kommunikativ ekvivalens:	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	60	60	58	60	58	60

SPECIFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens I (makronivå):	30					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.1 Omfång hos större textenheter	10	10	10	10	10	10

Alla översättarna har översatt hela verket.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.2 Förekomst av rim och korrekt rimflätning	10	0	8	0	10	0

Weisweiler: vokalen i "will" är kort och vokalen i "Ziel" är lång.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.3 Omfång hos dikten (antal ord)	10	8	8	8	2	10

Arabiska:	30 ord	
Nykl:	40 ord	(33 % ökning)
Weisweiler:	40 ord	(33 % ökning)
Bercher:	40 ord	(33 % ökning)
Arberry:	53 ord	(77 % ökning)
Martinez-Gros	36 ord	(20 % ökning)

3 Formell ekvivalens I (makronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	30	18	26	18	22	20

SPECFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	30					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.4 Lexikal rimvariation	10	0	10	0	10	0

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.5 Semantisk tyngd hos frekventa rimordstyper	10	0	10	0	9	0

I den arabiska texten är 100 % av rimorden substantiv. Weisweiler har tillsammans 100 % substantiv och verb. Arberry har tillsammans 88 % substantiv och verb.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.6 Upprepningar utan motsvarighet i källtexten	10	8	10	10	10	10

Nykl: “chose her” ... (about her) ... By her”

3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	30	8	30	10	29	10

SAMTLIGA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	180	142	162	136	159	132

När det gäller semantisk ekvivalens har Nykl det högsta värdet (56) och Martinez-Gros det lägsta (42). I fråga om kommunikativ ekvivalens har Nykl, Bercher och Martinez-Gros det högsta värdet (60) och Weisweiler och Arberry det lägsta (58). För formell ekvivalens I och II har Weisweiler det högsta totala värdet (56) och Nykl det lägsta (26).

Totalt har Weisweiler det högsta värdet (162) och Martinez-Gros det lägsta (132). Weisweiler har det näst lägsta värdet för semantisk ekvivalens (48) men det högsta för formell ekvivalens (56).

En egendomlighet är det pronomen som syftar på den underförstådda duvan. På franska finns två motsvarigheter till ”duvan”, ”le pigeon” och ”la colombe”. På första raden skriver Bercher ”l’a”, ”elle” och ”puisqu’elle”, men på tredje raden står det plötsligt ”je lui confierai”. Byter han huvudordet från ”la colombe” till ”le pigeon” eller är det ”un oiseau (en fågel)” på sista raden, som han syftar på?

Martinez-Gros har också använt uttrycket ”je lui confierai” men utan att ta med ”un oiseau” och då är det ännu mer oklart vad ”lui” syftar på.

I den arabiska texten och i fyra av översättningarna är duvan underförstådd men Arberry har valt att skriva ”a dove”.

I alla översättningarna förmedlar både källtexten och måltexterna samma känsla av tilltro och glädje trots att de tillhör olika tider och kulturer. Noah är en välkänd person i både källkultur och målkultur.

I den arabiska kärlekspoesins drama om kärlekens nöje och plåga är sändebudet eller budbäraren en väl definierad karaktär.

7.4 Ur kapitel 18 Spionen **باب الرقيب**

Ibn Hazm hävdar att spionen är en av kärlekens olyckor. Han är ett ihärdigt delirium och en efterhängsen hemsökelse. Det finns spioner av olika slag, den som utan ond avsikt slår sig ner och hindrar ett möte, den som anar att något är på gång och därför håller sig i närheten för

att få reda på mer, den som vakar över den älskade och måste blidkas och som är den som vanligtvis omnämns av poeterna i deras verser samt den som har lidit av misslyckad kärlek i många år och därför anstränger sig att skydda den person han bevakar från kärlekens katastrofer (1953, 102-103, 105).

مُواصِلٌ لَا يُغِيبُ قَصْدًا أَكْثَمَ بِهَذَا الْوَصَالِ غَمًّا
صَارَ وَجَرْنَا لَقَرَبَ مَا لَا يَزُولُ كَالِإِسْمِ وَالْمُسْمَى

(Ibn Hazm 1993, 168)

Min översättning:

En ihärdig besökare som med avsikt inte kommer oregelbundet
må du finna bedrävelsen svår med detta sällskap.
Han blev och vi blev på grund av överdrift det som inte
upphör likt namnet och det benämnda.

Nykl:

Steady pursues without interruption in your coming,
Have a great distress out of this steady company !
He became and we became, because of the excess of what he continues doing,
Like the name and the named !
(Ibn Hazm 1931, 74)

Weisweiler:

Er hängt sich an, kommt ohne Unterlass.
Ach, dieses Haften bringt gar manche Pein !
Verknüpft sind wir durch stetes Übermass
Gleichwie der Name mit dem Träger sein.
(Ibn Hazm 1944, 87)

Bercher:

Il est constamment attaché à nous ; c'est à dessein qu'il
n'espace pas ses visites. Quelle plaie que cette présence continuelle !
Lui et nous, nous sommes devenus, tellement il s'accroche
à nous, semblables au nom et à la chose nommée.
(Ibn Hazm 1949, 131)

Arberry:

He comes, not every other while
But constantly, with purpose vile :
What greater headache can there be
Than such unwelcome company ?

He perseveres to such excess
In his absurd attentiveness,
That we are known throughout the town
As Messrs Adjective and Noun !
(Ibn Hazm 1953, 103)

Martinez-Gros:

Il veille á nous épargner son absence,
À nous rester uni. Mais cette union,
Qu'est-elle donc, sinon détresse immense ?
Pas un pas sans lui. Il est devenu
Le nom, et nous la chose que l'on nomme.
(Ibn Hazm 1992, 100)

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
1 Semantisk ekvivalens:	60	52	40	48	42	40

Nykl

Tillägg: "steady"

Utelämning: قَمَداً

Skillnad i betydelsen: لَا يُغَيِّبُ (kommer ... inte oregelbundet) har översatts med
"without interruption in your coming".

مَا لَا يَزُولُ (det som inte upphör) har översatts med "what
he continues doing".

Weisweiler

Tillägg: "Ach"

"stetes"

"Gleich-" (i Gleichwie)

Utelämning: قَمَداً
مَا لَا يَزُولُ

Skillnad i betydelsen: **مُواصل** (en ihärdig besökare) har översatts med "er hängt sich an".
لا يُغِبُّ (kommer ... inte oregelbundet) har översatts med "kommt ohne Unterlass".
الواصل (sällskap) har översatts med "Haften".
صار وصرنا (Han blev och vi blev) har översatts med "Verknüpft sind wir".
والمسمى (och det benämnda) har översatts med "Träger".

Bercher

Tillägg: continuele
 Utelämning: **لفرط**
 Skillnad i betydelsen: **مُواصل** (en ihärdig besökare) har översatts med "Il est constamment attaché à nous".
لا يُغِبُّ (kommer ... inte oregelbundet) har översatts med "n'espace pas ses visites".
الواصل (sällskap) har översatts med "présence".
ما لا يزول (det som inte upphör) har översatts med "tellement il s'accroche à nous".

Arberry

Tillägg: "constantly"
 "with purpose vile"
 "unwelcome"
 "In his absurd attentiveness"
 "That we are known throughout the town"
 Utelämning: **صار وصرنا**
ما لا يزول
 Skillnad i betydelsen: **غَمًا ... أَغْظَمَ** (må du finna bedrövelsen svår) har översatts med "What greater headache can there be".
كالإسم والمسمى (likt namn och det benämnda) har översatts med "As Messrs Adjective and Noun".

Martinez-Gros

Tillägg: "Il veille"
 "À nous rester uni"
 "donc"
 "sinon"
 "Pas un pas sans lui"

Utelämning:

مواصل
 قصدا
 لقرط
 ما لا تؤول

Skillnad i betydelsen: لا يُغِب (kommer ... inte oregelbundet) har översatts med "nous épargner son absence".

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2 Kommunikativ ekvivalens:	60					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.1 Bruket av "poetisk" ordföljd	30	30	28	30	30	30

Weisweiler: "Verknüpft sind wir"

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.2 Retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten	15	15	15	15	11	15

Arberry: "That we are known throughout the town"
 "Messrs Adjective and Noun"

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.3 Bruket av ålderdomliga ord och <i>ad-hoc</i> -sammansättningar	15	15	15	15	15	15

Inga exempel på bruk av ålderdomliga ord och *ad-hoc*-sammansättningar hittades.

2 Kommunikativ ekvivalens:	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	60	60	58	60	56	60

SPECFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens I (makronivå):	30					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.1 Omfång hos större textenheter	10	10	10	10	10	10

Alla översättarna har översatt hela verket.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.2 Förekomst av rim och korrekt rimflätning	10	0	10	0	10	0

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.3 Omfång hos dikten (antal ord)	10	8	10	2	4	6

Arabiska:	21 ord	
Nykl:	36 ord	(71 % ökning)
Weisweiler:	27 ord	(29 % ökning)
Bercher:	43 ord	(105 % ökning)
Arberry:	42 ord	(100 % ökning)
Martinez-Gros	39 ord	(86 % ökning)

3 Formell ekvivalens I (makronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	30	18	30	12	24	16

SPECFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	30					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.4 Lexikal rimvariation	10	0	10	0	10	0

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.5 Semantisk tyngd hos frekventa rimordstyper	10	0	10	0	10	0

I den arabiska texten är 100 % av rimorden substantiv. Weisweiler har tillsammans 100 % substantiv och verb. Arberry har tillsammans 100 % substantiv och verb.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.6 Upprepningar utan motsvarighet i källtexten	10	10	10	10	10	10

3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	30	10	30	10	30	10

SAMTLIGA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	180	140	158	130	152	126

När det gäller semantisk ekvivalens har Nykl det högsta värdet (52) och Weisweiler och Martinez-Gros det lägsta (40). I fråga om kommunikativ ekvivalens har Nykl, Bercher och Martinez-Gros det högsta värdet (60) och Arberry det lägsta (56). För formell ekvivalens I och II har Weisweiler det högsta totala värdet (60) och Bercher det lägsta (22).

Totalt har Weisweiler det högsta värdet (158) och Martinez-Gros det lägsta (126). Weisweiler har det lägsta värdet för semantisk ekvivalens (40) men det högsta för formell ekvivalens (60).

Alla översättningarna uttrycker samma starka känslor av irritation och oföretagsamhet.

I den arabiska poesins drama av kärlekens nöje och plåga är spionen en väl definierad karaktär.

7.5 Ur kapitel 20 Förening باب الوصل

Ibn Hazm betonar att förening är en betydelsefull aspekt på kärlek. Den innebär förnyat liv, ojämförlig njutning och en stor nåd från Allah. Den kan dock vara svår att uppnå. Ju mer man närmar sig målet, desto mer kan man ängsligt konstatera att det gäcker en (1953, 118, 123).

وَدِدْتُ بِأَنَّ الْقَلْبَ شَقَّ بِمَدْيَةِ
فَأَصْبَحَتْ فِيهِ لَا تَحْلِينَ غَيْرَهُ
وَأَدْخَلْتُ فِيهِ ثُمَّ أَطْبَقْتُ فِي صَدْرِي
سَكَنَتْ شِغَافُ الْقَلْبِ فِي ظُلَمِ الْقَبْرِ
إِلَى مُقْتَضَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالْحَشْرِ
تَعِيشِينَ فِيهِ مَا حَيَّتُ فَإِنْ أُمْتُ

(Ibn Hazm 1993, 184)

Min översättning:

Jag önskar att hjärtat klövs med en kniv
och du släpptes in i det, sedan stängdes det i mitt bröst
och du blev kvar i det och stannar inte
någon annanstans än där
tills efter uppståndelsens dag och samlandet av de döda,
du lever i det som jag lever och när jag dör
bor du i hjärtats kärleksplåga i gravens mörker.

Nykl:

I wish my heart were split by a knife,
And you were put into it, and then my bosom were closed tight again :
And you would stay in it, not dwelling in any other,
Until the arrival of the Day of Resurrection and the gathering of the dead ;
Living in it as long as I lived, and when I die,
You would live in the inside of the heart in the darkness of the grave !
(Ibn Hazm 1931, 90)

Weisweiler:

Ich möchte, dass ein Schwert zerteilt mir meines Herzens Schrein,
Dass man ihn füllt mit dir und dann verschliesst im Busen mein.
Dann weiltest du in ihm und schlägst sonst nirgends auf dein Zelt,
Bis aus dem Grab erstanden und gerichtet ist die Welt.
Du lebst in ihm, solange ich bin, und wenn der Tod mich ruft,
Wohnst du im Herzenskammerlein im Dunkel meiner Gruft.
(Ibn Hazm 1944, 103)

Bercher:

Je voudrais que mon cœur fût fendu avec un couteau, que
l'on t'y insérât et qu'il fût refermé dans ma poitrine.
Ainsi tu t'y trouverais définitivement et tu ne t'installerais
par ailleurs jusqu'au jour de la résurrection générale.
Tu y vivrais tant que je vivrais moi-même et, à ma mort,
tu résiderais en mon cœur, dans la nuit du tombeau.
(Ibn Hazm 1949, 161)

Arberry:

Come, bring a knife and cleave apart
This solitude within my heart,
Then lay my love within the tear,
And stitch it up with tender care.

And with the morn I pray she shall
Look for no other place to dwell,
But fondly keep this little room
Her own, until the Day of Doom.

Here let her live, so long as I
Draw breath, and when I come to die
My heart for comfort may she crave
In the dark silence of the grave.
(Ibn Hazm 1953, 123)

Martinez-Gros:

J'aimerais voir mon cœur déchiré au couteau :
Que l'on t'y loge, et que te couvre ma poitrine !
Ah ! Prends-le pour maison sans t'en aller jamais,
Jusqu'à ce Jour, Résurrection, Rassemblement !
Vis là autant que je vivrai, et à ma mort,
Sois l'ombre de mon cœur dans la nuit du tombeau !
(Ibn Hazm 1992, 116)

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
1 Semantisk ekvivalens:	60	54	48	52	32	42

Nykl

Tillägg:

”tight”

Utelämnning:

شغاف

Skillnad i betydelsen: أُطْبِقَ (stängdes det, dvs hjärtat) har översatts med ”my bosom
were closed ... again”.

Weisweiler:

Tillägg: ”Schrein”

”-kammerlein” i ”Herzenskammerlein”

Utelämning: شَغَاف

Skillnad i betydelsen: مُدْبِة (en kniv) har översatts med ”ein Schwert”.

أَدْخِلَتْ (du släpptes in) har översatts med ”dass man ihn füllt mit dir”.

لَا تَحْلِينَ غَيْرَهُ (du ... stannar inte någon annanstans än där) har översatts med ”du ... schlugst sonst nirgends auf dein Zelt”.

Bercher:

Tillägg: ”définitivement”

Utelämning: شَغَاف

Skillnad i betydelsen: لَا تَحْلِينَ (du stannar inte) har översatts med ”tu ne t'installerais”

ظَلَمَ (mörker) har översatts med ”la nuit”.

Arberry

Tillägg: ”come”

”bring”

”this solitude within”

”with tender care”

”I pray”

”But fondly keep this little room her own”

“silence”

Utelämning: صَدْرِي

Skillnad i betydelsen: أَدْخِلَتْ فِيهِ (du släpptes in i det) har översatts med “lay my love within the tear”.

أُطْبِقَ (stängdes det, dvs hjärtat) har översatts med ”stitch it up”.

فَأَصْبَحْتُ فِيهِ (och du blev kvar i det) har översatts med ”and with the morn”.

لَا تَحْلِينَ غَيْرَهُ (du stannar inte någon annanstans än där) har översatts med ”she shall Look for no other place to dwell”.

حَيْثُ (jag lever) har översatts med ”I draw breath”.

سكنت شغاف القلب (bor du i hjärtats hjärtats kärleksplåga)
 har översatts med ”My heart for comfort may she crave”.

Martinez-Gros

Tillägg: ”voir”
 ”Ah”
 ”Sois l’ombre”

Utelämning: شغاف

Skillnad i betydelsen: أدخلت فيه (du släpptes in i det) har översatts med ”l’on t’y
 loge”.

أطبق في صدري (stängdes det i mitt bröst) har översatts med
 ”te couvrir ma poitrine”.

أصبحت فيه (du blev kvar i det) har översatts med ”Prends –
 le pour maison”.

لا تحلين غيره (du stannar inte någon annanstans än där) har
 översatts med ”sans t’en aller jamais”.

ظلم (mörker) har översatts med ”la nuit”.

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2 Kommunikativ ekvivalens:	60					

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.1 Bruket av ”poetisk” ordföljd	30	30	30	30	30	30

Inget exempel på ”poetisk” ordföljd hittades.

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.2 Retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten	15	15	15	15	13	13

Arberry: "stitch it up"
 Martinez-Gros: "l'ombre de mon cœur"

Retoriska figurer som med vissa varianter finns i både källtext och måltexter är "hjärtat som klyvs med en kniv och sedan stängs" och "du som blev kvar där".

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.3 Bruket av ålderdomliga ord och <i>ad-hoc</i> -sammansättningar	15	15	15	15	15	15

Inget exempel på bruk av ålderdomliga ord och *ad-hoc*-sammansättningar hittades.

2 Kommunikativ ekvivalens:	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	60	60	60	60	58	58

SPECIFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens I (makronivå):	30					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.1 Omfång hos större textenheter	10	10	10	10	10	10

Alla översättarna har översatt hela verket.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.2 Förekomst av rim och korrekt rimflätning	10	0	10	0	8	0

Arberry: "shall" och "dwell" rimmar inte.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.3 Omfång hos dikten (antal ord)	10	4	8	6	2	10

Arabiska:	49 ord	
Nykl:	75 ord	(53 % ökning)
Weisweiler:	65 ord	(33 % ökning)
Bercher:	67 ord	(37 % ökning)
Arberry:	84 ord	(71 % ökning)
Martinez-Gros	57 ord	(16 % ökning)

3 Formell ekvivalens I (makronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	30	14	28	16	20	20

SPECIFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	30					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.4 Lexikal rimvariation	10	0	10	0	10	0

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.5 Semantisk tyngd hos frekventa rimordstyper	10	0	8	0	8	0

I den arabiska texten är 100 % av rimorden substantiv. Weisweiler har tillsammans 83 % substantiv och verb. Arberry har tillsammans 83 % substantiv och verb.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.6 Upprepningar utan motsvarighet i källtexten	10	10	10	10	10	10

3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	30	10	28	10	28	10

SAMTLIGA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	180	138	164	138	138	130

När det gäller semantisk ekvivalens har Nykl det högsta värdet (54) och Arberry det lägsta (32). I fråga om kommunikativ ekvivalens har Nykl, Weisweiler och Bercher det högsta värdet (60) och Arberry och Martinez-Gros det lägsta (58). För formell ekvivalens I och II har Weisweiler det högsta totala värdet (56) och Nykl det lägsta (24).

Totalt har Weisweiler det högsta värdet (164) och Martinez-Gros det lägsta (130). Weisweiler har det mittersta värdet för semantisk ekvivalens (48) och det högsta för formell ekvivalens (56).

” لا تحلين غيره ” (du ... stannade inte någon annanstans är där)” är översatt med ”du ... schlügst sonst nirgends auf dein Zelt”. Kan Weisweiler verkligen ha menat, att muslimerna i Andalusien bodde i tält. Det är nog inte så troligt. Det kan helt enkelt vara så att ”Zelt” är ett bra rim på ”Welt” och att uttrycket används metaforiskt.

Walter Boelich (1921-2006), tysk journalist, litteraturkritiker, litterär redaktör och översättare är starkt kritisk mot Weisweilers översättning av Duvans ring, speciellt dikterna. Weisweiler har bemödat sig om att göra översättningen med rimmade verser, men just rimtvånget har tvingat honom att uppge entydigheten och skönheten i metofoerna. Detta blir särskilt tydligt när man jämför med översättningar till andra språk, t ex översättningen till spanska av Garcia Gómez (Boehlich, 1962).

Alla översättningarna uttrycker en stark längtan efter en kärlek och gemenskap som inte upphör.

Hjärtat som klyvs med en kniv och sedan stängs igen om den älskade är en symbol som är svår att förstå för nutidens människor.

I kapitel 5 Kärlek vid första ögonkastet finns ordet ” شغاف | لوعة ” (kärlekssmärtor)”. ” شغاف | لوعة ” (kärleksplåga) och ” لوعة ” (kärlekssmärtor) är två teman för olycklig kärlek som är ett centralt begrepp i den arabiska kärlekspoesin.

En egendomlighet är att Weisweiler i sin översättning använder ordet "Zelt" för att beskriva den älskades alternativa bostad. Är anledningen att ordet rimmar på "Welt" eller anser han att det skulle vara ett realistiskt alternativ? Walter Boelich kritiserar att rimtvånget har tvingat Weisweiler att uppge entydigheten och skönheten i metaforerna. Detta tyder på att rimtvånget har något med ordvalet att göra.

7.6 Ur kapitel 23 Svek باب الغدر

Ibn Hazm anser att svek är så vanligt bland dem som är älskade, att deras trohet har ansetts sällsynt. Detta kan tänkas balansera att trohet är vanlig bland de som älskar (1953, 161).

قَلِيلُ وَفَاءٍ مِنْ يُهَوَّى يَجِلُّ وَعُظْمُ وَفَاءٍ مِنْ يَهْوَى يَقِلُّ
فَنَادِرَةُ الْجَبَانِ أَجَلُ مِمَّا يَجِيءُ بِهِ الشَّجَاعُ الْمَشْمَعِلُ

(Ibn Hazm 1993, 213)

Min översättning:

Liten trohet från den älskade överdrivs
men storhet i trohet från den som älskar är liten.
Och den feges enda handling är mer ärorik än det som
den modige och oförtrutet verksamme för med sig.

Nykl:

Little faithfulness on the part of the beloved is considered much,
And great faithfulness on the part of the lovers is considered small :
Thus a rare fit of bravery in a coward is considered greater
Than what is done by the brave man who stands proudly alone !
(Ibn Hazm 1931, 120)

Weisweiler:

Viel gilt der Liebsten Treue,
Mag sie auch spärlich sein.
Jedoch die grosse Treue
Des Liebenden scheint klein.
So dünken uns des Feiglings
Gar selt'ne Taten mehr,
Als was der Held verrichtet,
Der einsam auf der Wehr.
(Ibn Hazm 1944, 131)

Bercher:

Chez l'aimé, un peu de fidélité, c'est beaucoup. Mais chez
l'aimant, beaucoup de fidélité, c'est peu.
L'exploit unique d'un lâche paraît plus grand que les hauts
faits de l'homme courageux qui s'expose sans cesse à la mort.
(Ibn Hazm 1949, 215)

Arberry:

Small faithfulness in the beloved
Is most exceedingly approved,
While lovers' great fidelity
Is taken unremarkably.

So cowards, rarely brave in war,
Are more applauded when they are
Than heroes, who sustain all day
The heat and fury of the fray.
(Ibn Hazm 1953, 34)

Martinez-Gros

Un peu de loyauté, c'est beaucoup chez l'aimé ;
Beaucoup de loyauté, c'est bien peu chez l'aimant.
L'exploit d'un lâche, en vérité, a plus de prix
Que des hauts faits sans cesse affrontés à la mort.
(Ibn Hazm 1992, 146)

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
1 Semantisk ekvivalens:	60	54	50	58	50	50

Nykl

Tillägg:

Skillnad i betydelsen yans: "bravery"
يَجْلُ (överdrivs) har översatts med "is considered much".
مما يَجِيء به الشجاع المشعل (det som den modige
och oförtrutet verksamme för med sig) har översatts med "what is
done by the brave man who stands proudly alone".

Weisweiler

Tillägg:

”Gar”

Skillnad i betydelsen: يَجْلُ (överdrivs) har översatts med ”Viel gilt”.

قَلِيلٌ (liten) har översatts med ”spärlich”.

نَادِرَةٌ (enda handling) har översatts med ”selt’ne Taten”.

مَمَّا يَجِيءُ بِهِ الشَّجَاعُ الْمَشْمَعْلُ (det som den modige och oförtrutet verksamme för med sig) har översatts med ”was der Held verrichtet, Der einsam auf der Wehr”.

Bercher

Skillnad i betydelsen: مَمَّا يَجِيءُ بِهِ الشَّجَاعُ الْمَشْمَعْلُ (det som den modige och förtrutet verksamme för med sig) har översatts med ”les hauts faits de l’homme courageux qui s’expose sans cesse à la mort”.

Arberry

Tillägg:

”rarely brave in war”

Utelämnning:

نَادِرَةٌ

Skillnad i betydelsen: قَلِيلٌ (är liten) har översatts med ”is taken unremarkably”.

أَجْلٌ (mer ärorik) har översatts med ”more applauded”.

مَمَّا يَجِيءُ بِهِ الشَّجَاعُ الْمَشْمَعْلُ (det som den modige och oförtrutet verksamme för med sig) har översatts med ”heroes who sustain all day The heat and fury of the fray”.

Martinez-Gros

Tillägg:

”bien”

”en vérité

Skillnad i betydelsen: يَجْلُ (överdrivs) har översatts med ”beaucoup”.

نَادِرَةٌ (enda handling) har översatts med ”L’exploit”.

مَمَّا يَجِيءُ بِهِ الشَّجَاعُ الْمَشْمَعْلُ (det som den modige och förtrutet verksamme för med sig) har översatts med ”Que des hauts faits sans cesse affrontés à la mort”.

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2 Kommunikativ ekvivalens:	60					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.1 Bruket av "poetisk" ordföljd	30	30	30	30	30	30

Inga exempel på bruk av "poetisk" ordföljd hittades.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.2 Retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten	15	13	13	13	13	13

Nykl: "the brave man who stands proudly alone"
Weisweiler: "Der einsam auf der Wehr"
Bercher: "qui s'expose sans cesse à la mort"
Arberry: "The heat and fury of the fray"
Martinez-Gros: "sans cesse affrontés à la mort"

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
2.3 Bruket av ålderdomliga ord och <i>ad-hoc</i> -sammansättningar	15	15	15	15	15	15

Inget exempel på bruk av ålderdomliga ord och *ad-hoc*-sammansättningar hittades.

2 Kommunikativ ekvivalens:	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	60	58	58	58	58	58

SPECIFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens I (makronivå):	30					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.1 Omfång hos större textenheter	10	10	10	10	10	10

Alla översättarna har översatt hela verket.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.2 Förekomst av rim och korrekt rimflätning	10	0	6	0	10	0

Weisweiler: "Treue" och "Treue", samma rimord

"Feiglings" och "verrichtet" rimmar inte.

Arberry: Rimmet "beloved" vs "approved" kan verka tveksamt, men enligt

www.rhymezone.com rimmar "beloved" med "approved".

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.3 Omfång hos dikten (antal ord)	10	2	10	4	8	8

Arabiska: 25 ord

Nykl: 47 ord (88 % ökning)

Weisweiler: 37 ord (48 % ökning)

Bercher: 45 ord (80 % ökning)

Arberry: 41 ord (64 % ökning)

Martinez-Gros 41 ord (64 % ökning)

3 Formell ekvivalens I (makronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	30	12	26	14	28	18

SPECIFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	30					

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.4 Lexikal rimvariation	10	0	8	0	10	0

Weisweiler: “Treue” och “Treue”, samma rimord.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.5 Semantisk tyngd hos frekventa rimordstyper	10	0	8	0	9	0

I den arabiska texten är 50 % av rimorden substantiv och 50 % verb. Weisweiler har tillsammans 75 % substantiv och verb. Arberry har tillsammans 88 % substantiv och verb.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
3.6 Upprepningar utan motsvarighet i källtexten	10	10	10	10	10	10

3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	30	10	26	10	29	10

SAMTLIGA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
Summa	180	134	160	140	165	136

När det gäller semantisk ekvivalens har Bercher det högsta värdet (58) och Weisweiler, Arberry och Martinez-Gros det lägsta (50). I fråga om kommunikativ ekvivalens har alla samma värde (58). För formell ekvivalens I och II har Arberry det högsta totala värdet (57) och Nykl det lägsta (22).

Totalt har Arberry det högsta värdet (165) och Nykl det lägsta (134). Arberry har det lägsta värdet för semantisk ekvivalens (50) men det högsta för formell ekvivalens (57).

Känslan av stark orättvisa mot den som älskar trots hans dygder kommer fram i alla översättningarna.

Den svåra situationen för den som älskar är ett karakteristiskt tema i arabisk kärlekspoesi.

Enligt Lane betyder "mushmaʿill" sådant som "kraftfull, oförtruten, verksam, livlig, rörlig", men översättningarna, "who stands proudly alone", "Der einsam auf der Wehr", "qui s'expose sans cesse à la mort" och "who sustain all day The heat and fury of the fray" ger andra associationer. Det är oklart vad som är källan till översättarnas val av alternativ.

8 Diskussion

De totala värdena för varje översättare och varje ekvivalenskriterium framgår av nedanstående tabell.

	TOTALA EKVIVALENSKRITERIER FÖR SAMTLIGA DIKTER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	M-G 1992
1	Semantisk ekvivalens	360	324	274	304	258	272
2	Kommunikativ ekvivalens	360	358	352	358	338	354
3	Formell ekvivalens I (makronivå)	180	96	166	88	140	110
3	Formell ekvivalens II (mikronivå):	180	58	169	58	170	58
	Totalsumma	1080	836	961	808	906	794

När det gäller semantisk ekvivalens har Nykl det högsta värdet (324) och Arberry det lägsta (258). I fråga om kommunikativ ekvivalens har Nykl och Bercher det högsta värdet (358) och Arberry det lägsta (338). För formell ekvivalens I och II har Weisweiler det högsta totala värdet (335) och Bercher det lägsta (146).

Totalt har Weisweiler det högsta värdet (961) och Martinez-Gros det lägsta (794). Weisweiler har det mittersta värdet för semantisk ekvivalens (274) och det högsta för formell ekvivalens (335).

Rangordningen enligt tabellen är alltså som följer.

1 Max Weisweiler	961 poäng
2 A. J. Arberry	906 poäng
3 A. R. Nykl	836 poäng
4. Léon Bercher	808 poäng
5. Gabriel Martinez-Gros	794 poäng

Weisweilers översättning till tyska från 1944 har det högsta totala värdet. Den är rimmad, vilket förklarar att den har fått det högsta värdet i fråga om formell ekvivalens. Det finns visserligen vissa mindre avdrag för felaktigt rim, bristande semantisk tyngd och ökning av de översatta dikternas omfattning i fråga om antalet ord, men poängsumman blir ändå högst. I fråga om semantisk ekvivalens ligger Weisweilers värde i mitten.

Walter Boelich (jfr sid 49) är starkt kritisk mot Weisweilers översättning av Duvans ring, speciellt dikterna. Boelich menar, att rimtvånget har fått Weisweiler att överge entydigheten och skönheten i metaforerna. Åtminstone för de dikter som behandlas i denna uppsats förefaller denna kritik väl hård med undantag för ”und schlugst sonst nirgends auf dein Zelt” i dikten ur kapitel 20 Förening. Metaforen är misslyckad, vad har tältet i sammanhanget att göra, och ursäktas inte av att den skapar ett rim. En annan tveksamhet är ”Der einsam auf der Wehr” i dikten ur kapitel 23 Svek. Enligt Lane betyder ”mushma^cill” sådant som ”kraftfull, oförtruten, verksam, livlig, rörlig”, men anledningen till Weisweilers översättningsval är oklar.

Arberrys översättning till engelska från 1953 har det lägsta värdet för semantisk ekvivalens beroende på många tillägg och skillnader i betydelsen i vissa dikter. Han har även det lägsta värdet i fråga om kommunikativ ekvivalens på grund av totalt 11 exempel på poetisk ordföljd, retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten och ålderdomliga ord. När det gäller formell ekvivalens har denna översättning det näst högsta värdet efter Weisweiler. Även Arberrys översättning är rimmad, vilket förklarar det höga värdet. Arberry skriver själv att det är nödvändigt för en översättare av poesi att åstadkomma en rimmad översättning och att han har försökt göra sitt bästa för att skriva engelsk vers som avspeglar den ursprungliga poesins karaktär (jfr sid 23). Det är inte så förvånansvärt att denna hans ambition får konsekvenser för den semantiska ekvivalensen.

Nykls översättning till engelska från 1931 är den första som behandlas i denna uppsats. Semantisk ekvivalens är hans styrka. Där har han det högsta värdet. De låga värdena för formell ekvivalens beror på att översättningen inte är rimmad och på att omfattningen i fråga om antalet ord har ökat jämförelsevis mycket för vissa av dikterna.

Berchers översättning till franska från 1949 har det näst högsta värdet när det gäller semantisk ekvivalens. För dikt 2 är värdet i detta avseende emellertid det lägsta speciellt när det gäller skillnad i betydelsen. De övriga dikternas värden är höga nog att väga upp det låga värdet. Formell ekvivalens I och II totalt har det lägsta värdet av alla, beroende på att översättningen saknar rim och på en jämförelsevis stor ökning av de översatta dikternas omfattning i fråga om antalet ord. En förklaring till det sistnämnda skulle kunna vara den rikliga förekomsten av småord i franskan.

Martinez-Gros översättning till franska från 1992 har det lägsta värdet totalt och det lägsta värdet för formell ekvivalens II på grund av att rim saknas och att det finns en upprepning utan motsvarighet i källtexten i en dikt. För semantisk ekvivalens har två dikter det lägsta värdet och två dikter det näst lägsta värdet beroende på tillägg, utelämnningar och skillnader i betydelsen. I fråga om kommunikativ ekvivalens har översättningen det mittersta värdet på grund av flera förekomster av retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten.

Martinez-Gros menar att hans översättning har fått ett elegant resultat med André Miquels hjälp (jfr sid 8). Emellertid har inte Heldners modell kunnat påvisa denna elegans, eftersom översättningen har fått lägst antal totala poäng. Vid ett mer detaljerat studium kan man emellertid komma fram till en annan slutsats (jfr sid 59).

9 Slutsatser

När det gäller semantisk ekvivalens fungerar Heldners modell för översättningsbedömning väl. Det är ett rimligt krav att en översättning bör återge källtextens semantiska innehåll. Modellen ger tydligt utslag för tillägg, utelämnningar och skillnader i betydelsen.

I fråga om kommunikativ ekvivalens är resultatet i den här undersökningen ett annat. Det har visat sig att avdragen för poetisk ordföljd, retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten,

ålderdomliga ord och ad hoc-sammansättningar inte har varit så många, utom för Arberry som har ett eller flera exempel i varje dikt. Kommunikativ ekvivalens har därför fått jämförelsevis höga värden och resultatet är inte så utslagsgivande.

Formell ekvivalens I och II är desto mer problematisk. Om översättningen inte är rimmad innebär det ett avdrag med 30 poäng, dvs 50 % av den totala poängsumman för formell ekvivalens. Även om en dikt inte är rimmad kan den innehålla kvaliteter i form av rytmiska mönster. Dessa är emellertid helt olika i arabiska och västerländska språk och därför har de inte behandlats i denna uppsats. Eftersom rim ger poäng skulle även rytmiska mönster kunna göra det. En undersökning av dessa skulle ge en mer rättvisande bild i fråga om formell ekvivalens.

Ett studium av "rankningslistan" ovan visar två tydliga tendenser, även om antalet dikter är mycket begränsat. För det första har Weisweilers och Arberrys översättningar, som är rimmade, fått de högsta värdena totalt (961 respektive 906). Deras lägre värden för semantisk ekvivalens (274 respektive 258) samt Arberrys relativt sett låga värde för kommunikativ ekvivalens (338) vägs upp av de sammanlagda värdena för formell ekvivalens (335 respektive 310).

För det andra har tidigare översättningar fått högre poäng än senare översättningar, om man studerar rimmade och orimmade översättningar var för sig. För de rimmade kan konstateras att Arberry (1953) genomgående har lägre värden än Weisweiler (1944). Om orsaken kan man bara spekulera. Förmodligen har Arberry studerat Weisweilers översättning. En iakttagelse man kan göra är att antalet tillägg i alla dikter utom en är större hos Arberry än hos Weisweiler.

När det gäller de översättningar som saknar rim har även här tidigare översättningar fått högre poäng än de senare. Nykl har högre totalt värde och högre värde för semantisk ekvivalens än Bercher, som i sin tur har högre värden än Martinez-Gros. Martinez-Gros skriver själv att han ofta har konsulterat Berchers översättning (jfr sid 8) och förmodligen har både han och Bercher studerat Nykls översättning.

En omständighet som bryter detta mönster är Martinez-Gros värde för formell ekvivalens I, som är det högsta för alla orimmade översättningar. Det beror på att han har åstadkommit

översättningar med den lägsta totala ökningen av antalet ord i de utvalda dikterna. Vid en jämförelse framgår det tydligt att Martinez-Gros har studerat Berchers översättning och därefter med André Miquels hjälp skapat en förtätad och mer elegant version (jfr sid 8 och 57).

Eftersom källtexten bör vara norm för utformningen av översättningen (jfr sid 11), bör den översättning som bäst motsvarar källtexten anses som ”bäst”. Problemet är då att avgöra hur denna motsvarighet ska bedömas.

Med hjälp av Heldners modell är det möjligt att åstadkomma en mer objektiv översättningsbedömning. Den bias som kravet på rim medför är ett problem, som behöver lösas, kanske genom en uppvärdering av väl utformade rytmiska mönster även utan rim.

Även om ett visst mått av subjektivitet inte kan undvikas till exempel vid valet av ekvivalenskriterier, innebär tillämpningen av Heldners modell att jämförelsen av de olika dikterna underlättas eftersom de bedöms på samma grunder.

Bilaga 1

Christopher Toll har gjort en översättning till svenska av kapitel 2 Tecken på kärlek, där en av de studerade dikterna ingår.

وَإِذَا قُمْتُ عَنْكَ لَمْ أَمْشِ إِلَّا
فِي مَجِيئِي إِلَيْكَ أَحْتُ كَالْبَد
مَشِيَ عَانٍ يُقَادُ نَحْوَ الْفَنَاءِ
رَ إِذَا كَانَ قَاطِعاً لِلْسَّمَاءِ
وَقِيَامِي إِنْ قُمْتُ كَالْأَنْجَمِ الْعَا
لِيَةِ الثَّابِتَاتِ فِي الْإِبْطَاءِ

(Ibn Hazm 1993, 104)

Min översättning:

När jag reser mig från dig går jag enbart
som en fånge som förs mot sin undergång
när jag kommer till dig skyndar jag mig som fullmånen,
när den genomtränger himlen,
och mitt avsked när jag reser mig är som de höga
fixstjärnorna i långsamhet.

Toll:

När jag måste gå ifrån dig,
går jag som en fånge till avrättningsplatsen,
men när jag kommer till dig,
skyndar jag likt månen, som snabbt far över himlen,
men måste jag ta avsked,
så dröjer jag som fixstjärnan i höjden.
(Toll 1970, 45)

ALLMÄNNA EKVIVALENSKRITERIER	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
1 Semantisk ekvivalens:	60	56	40	58	36	40	52

Boken där översättningen finns gavs ut 1970, men det framgår inte när översättningen gjordes.

Toll

Tillägg: ”måste”
 ”snabbt”
 ”dröjer jag”
 ”i höjden”

Utelämning:

قُمْتُ
لم ... إلّا
إن قمت
في الإبطاء

Skilland i betydelsen: الفناء har översatts med "avrättningsplatsen".

كان قاطعاً har översatts med "far över".

GENERELLA EKVIVALENSKRITERIER	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
2 Kommunikativ ekvivalens:	60						

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
2.1 Bruket av "poetisk" ordföljd	30	30	28	30	26	30	30

Weisweiler: "geh langsam ich"

Arberry: "for the gallows bound", "comes the time"

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
2.2 Retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten	15	15	15	15	13	15	13

Arberry: "The fixed stars *creep to set*"

Martinez-Gros: "En captive *entravé*"

	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
2.3 Bruket av ålderdomliga ord och <i>ad-hoc</i> -sammansättningar	15	15	15	15	11	15	15

Arberry: "thy", "doth"

2 Kommunikativ ekvivalens:	Max- värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
Summa	60	60	58	60	50	60	58

SPECIFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
3 Formell ekvivalens I (makronivå):	30						

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
3.1 Omfång hos större textenheter	10	10	10	10	10	10	10

Omfånget gäller bara kapitel 2 för att en jämförelse ska bli möjlig.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
3.2 Förekomst av rim och korrekt rimflätning	10	0	8	0	10	0	0

Weisweiler: ”träg” och ”Todesweg” rimmar inte.

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
3.3 Omfång hos dikten (antal ord)	10	8	10	4	2	10	6

Arabiska:	43 ord	
Nykl:	57 ord	(33 % ökning)
Weisweiler:	54 ord	(26 % ökning)
Bercher:	66 ord	(53 % ökning)
Arberry	71 ord	(65 % ökning)
Toll	40 ord	(7 % minskning)
Martinez-Gros:	61 ord	(42 % ökning)

Idealet skulle vara att källtext och måltext har samma omfattning och eftersom det här är frågan om en jämförelsevis liten minskning har Tolls översättning också fått värdet 10.

3 Formell ekvivalens I (makronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
Summa	30	18	28	14	22	20	16

SPECFIKA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	30						

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
3.4 Lexikal rimvariation	10	0	10	0	10	0	0

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
3.5 Semantisk tyngd hos frekventa rim-ordstyper	10	0	7	0	8	0	0

	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
3.6 Upprepningar utan motsvarighet i källtexten	10	10	10	8	10	10	10

3 Formell ekvivalens II (mikronivå):	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
Summa	30	10	27	8	28	10	10

SAMTLIGA EKVIVALENSKRITERIER	Max-värde	N 1931	W 1944	B 1949	A 1953	T ?	M-G 1992
Summa	180	144	153	140	136	130	136

När det gäller semantisk ekvivalens har Tolls översättning fått det näst lägsta värdet trots att den inte är rimmad. Orsaken är i första hand det största antalet utelämnningar.

I fråga om kommunikativ ekvivalens har Tolls översättning fått maxvärde. Inga exempel på poetisk ordföljd, retoriska figurer utan motsvarighet i källtexten eller ålderdomliga ord har hittats.

Det låga värdet för formell ekvivalens beror på att Tolls översättning till svenska saknar rim. Värdet uppvägs till en del av maxvärdet för antalet ord i översättningen, som till skillnad mot alla andra översättningar innehåller ett mindre antal ord än källtexten. Anmärkningsvärt är att min egen översättning, även den till svenska, innehåller 45 ord, dvs endast 5 % ökning.

Tolls översättning har det lägsta totala värdet för alla översättningarna av den första dikten. Det beror på ett stort antal avvikelser främst i form av tillägg och utelämnningar.

Källförteckning

- Arberry, A. J. 1953. Förord till Ibn Hazm. *The ring of the dove*. London: Luzac & Company, Ltd.
- Arberry, A.J. (ed. and trans.). 1953. *Moorish Poetry: A Translation of the Pennants, an Anthology Compiled in 1243 by the Andalusian Ibn Sa'īd*. Cambridge University Press.
- Arberry, A. J. (ed.). 1965. *Arabic Poetry: a primer for students*. London: Cambridge U. P.
- Beaugrande, Robert-Alain de. 1978. *Factors of a Theory of Poetic Translation*. Assen: Van Gorcum
- Boehlich, Walter. 1962. "Ein Buch von der Liebe und den Liebenden Arabische Poesie im mittelalterlichen Spanien". *Zeit Online* (hämtad 2016-17-15).
<http://www.zeit.de/1962/06/ein-buch-von-der-Liebe-und-den-liebenden/komplettansicht>
- Crompton, Louis. 1997. "Chapter 8 Male Love and Islamic Law in Arab Spain" i Murray, Stephen O. et al. *Islamic Homosexualities Culture, History and Literature*.
- Dozy R. 1861. *Histoire des Musulmans d'Espagne jusqu'à la conquête de l'Andalousie par les Almoravides*. Leyde: E. J. Brill.
- Eksell, Kerstin. 2010. *Andalus Energier i gränsrum*. Studentlitteratur AB. Lund
- Giffen, Louis Anita. 1971. *Theory of profane love among the arabs: The development of the genre*. New York: New York University Press.
- Heldner, Christina. 2008. *Översättningskritik och estetisk form*. Nora: Bokförlaget Nya Doxa.
- Ibn Hazm. 1931. *A book containing the Risāla known as The Dove's Neck-Ring about love and lovers*. Nykl, A. R. (trans). Paris: Librairie orientaliste Paul Geuthner.
- Ibn Hazm. 1944. *Halsband der Taube Über die Liebe und die Liebenden*. Weisweiler, Max. (übersetzung). Leiden: E. J. Brill.
- Ibn Hazm. 1949. "Le Collier du Pigeon ou de l'Amour et des Amants". Bercher, Léon (traduction). *Bibliothèque Arabe-Francaise* 6-8. Alger: Editions Carbonel.
- Ibn Hazm. 1953. *The ring of the dove A treatise on the Art and Practice of Arab Love*. Arberry, A. J. (trans). London: Luzac & Company Ltd.
- Ibn Hazm. 1992. *De l'amour et des amants*. Martinez-Gros, Gabriel (trans.). Paris: Sindbad.
- Ibn Hazm. 1993. *Ṭawq al-hamāma fī l-ulfa wa l-ullāf*. Beirut: al-muwashshata al-ʿarabiya ad-dirāsāt wan-nashr.
- Kärre, Karl, Lindkvist, Harald, Nöjd, Ruben, Redin, Mats, Grove, Grenville. 1953. *Engelsk-Svensk Ordbok*. Stockholm: Svenska Bokförlaget Norstedts.

- Lane, E. W. 1863-1877. *Arabic-English Lexicon*. London: William and Norgate.
- Lewis, Bernard. 1980. "Translation from Arabic". *Proceedings of the American Philosophical Society*. Vol. 124. No 1. pp. 41-47.
- Martinez-Gros, Gabriel. 1992. Förord till Ibn Hazm. *De l'amour et des amants*. Paris: Sindbad.
- Menocal, María Rosa, Scheindlin Raymond P., Sells, Michael (ed). 2000. "The Literature of al-Andalus" i *Cambridge history of Arabic Literature*. Cambridge University Press. Cambridge
- Mesterton, Erik. 1998. "Om möjligheten och omöjligheten att översätta" i *Med andra ord*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
- Murray, Stephen O., Roscoe, Will, Crompton, Louis et al. 1997. *Islamic Homosexualities Culture, History, and Literature*. New York and London: New York University Press.
- Nykl, A. R. 1931. Förord till Abū Muḥammad ʿAlī Ibn Ḥazm as-Andalusī. *A book containing the risāla known as The dove's neck-ring about love and lovers*. Paris: Librairie Orientaliste Paul Geuthner.
- Reiss, Katharina. 2014. *Translation Criticism – The Potentials & Limitations*. Rhodes, Erroll F. (trans.). London and New York: Routledge.
- Toll, Chr. (trans.). 1970. Ibn Hazm, "Om kärlekens kännetecken" i Breitholz, Lennart och Wikander (red.). *Litteraturens klassiker, Orientalisk diktning – Arabisk, Indisk, Kinesisk och Japansk*. Stockholm: Norstedts Förlag.
- Weisweiler, Max. 1944. Förord till Abū-Muḥammad ʿAlī Ibn-Ḥazm al-Andalusī. *Halsband der Taube über die Liebe und die Liebenden*. Leiden: E. J. Brill.